

2023-11-23

Artskyddsutredning för fåglar vid Brunn, Ingarö

Utredning av påverkan på fågelarter och behov av åtgärder med avseende på artskyddsförordningens bestämmelser

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Värmdö kommun

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Slutversion: 2023-11-23

Uppdragsansvarig: Anders Haglund

Medverkande: Ossian Rydebjörk

Intern granskning av rapport: Anders Haglund 2023-01-10 och 2023-01-23

Foton: se hänvisningar i rapporten

Internt projektnummer: 9539

Bild på framsidan: Spillkråka, rödlistad art, som förekommer utredningsområdet. (Foto: Magnus Nilsson).

Innehåll

Sammanfattning	4
Bakgrund och syfte	6
Inledning	6
Avgränsning	6
Kunskapsunderlag	8
Osäkerhet i bedömningen	8
Lagstiftning för fåglar	9
Fågelarter inom detaljplaneområdet	11
Naturvårdsrelevanta fågelarter	13
Vanligt förekommande fågelarter	14
Påverkan	14
Detaljplanens påverkan på naturmiljön i området	14
Detaljplanens påverkan på fåglar	16
Skyddsåtgärder	19
Åtgärder inom detaljplanområdet	21
Åtgärder utanför detaljplanområdet	22
Förslag till vidare utredning	24
Referenser	25
Bilaga 1. Beskrivning av arter där påverkan riskeras	26

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av RO Properties tagit fram denna artskyddsutredning för fåglar i detaljplanen Brunn. Målet med utredningen har varit att beskriva detaljplanens påverkan på fåglar och ge förslag på skyddsåtgärder för ekologisk kontinuitet. Ytterligare ett mål är att visa hur skyddade arter av fåglar bör beaktas vid genomförande av detaljplanen. Syftet med utredningen är att så långt som möjligt undvika att negativ påverkan på fåglar sker, samt att (förutsatt att förslagna åtgärder genomförs) planen inte ska strida mot artskyddsförordningen.

Artskyddsutredningen bygger till stor del på data hämtad från den naturvärdesinventering och fågelinventering som genomfördes under 2021 och 2022. I detaljplaneområdet har 35 fågelarter noterats under häckningstid. 14 av dessa 35 arter är rödlistade, omfattas av fågeldirektivets bilaga 1 eller är tidigare rödlistade eller har liten lokal population. I denna rapport kallas dessa arter för naturvårdsrelevanta arter. De naturvårdsrelevanta arter som förekommer i eller i nära anslutning till detaljplaneområdet och som bedöms påverkas av exploateringen om inte åtgärder för ekologisk kompensering genomför är björktrast (NT rödlistad nationellt nära hotad), duvhök (NT), entita (NT), grönfink (EN starkt hotad), gröngöling (LC - livskraftig, rödlistad 2015), järnsparv, mindre hackspett (NT), spillkråka (NT), svartvit flugsnappare (NT), talltita (NT), tofsmes (LC) och ärtsångare (NT). Dessa har utretts mer detaljerat i rapporten med avseende på hur de kan komma att påverkas av exploateringen samt vilka åtgärder som kan genomföras för att kompensera för den negativa effekten som exploateringen förväntas ha på naturmiljön.

Arter som förväntas påverkas av exploateringen i detaljplaneområdet har revir som delvis utgörs av detaljplanområdet. Cirka 15 ha gammal naturskogslignande barr- och tallskog med höga naturvärden ersätts med bebyggd mark och gårdsmark. Besöksfrekvensen av människor ökar också till följd av bostäderna. För de flesta åtgärderna är bedömningen att de kommer att behöva utföras utanför själva detaljplaneområdet. För att långsiktigt skydda skogsmark där åtgärder vidtas så att kvaliteten höjs för de berörda arterna. Detta planeras ske inom ramen för ett nytt naturreservat i Brunn. Om de åtgärder och försiktighetsmått som anges som nödvändiga i denna rapport genomförs och beaktas är det Ekologigruppens uppfattning att detaljplanens genomförande inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Förslag på åtgärder som bedöms som nödvändiga i syfte att minimera risk för att detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsförordningen sammanfattas enligt följande.

- Planera för skyddsåtgärder i tid. Åtgärder som planeras för sällsynta arter ska vara på plats och fungerande före projektet kommer i gång enligt Naturvårdsverket (Naturvårdsverket 2009).
- I syfte att undvika att döda och skada fågelarter bör avverkning av träd och röjning av buskar genomföras under icke häckningssäsong. Häckningssäsongen infaller mellan 15 mars–31 juli.

Åtgärder inom detaljplanområdet:

- Anlägg brynmiljöer, plantera bärande träd och buskar, skapa faunadepåer, skapa flerskiktade skogspartier samt upprätta en skötselplan för naturmarken inom detaljplanområdet. Åtgärderna kompenserar på kort, medellång och lång sikt för förlusten av livsmiljöer för björktrast, grönfink, järnsparv, svartvit flugsnappare, tofsmes, talltita och ärtsångare.
- Sätt upp fågelholkar för entita, tofsmes och svartvit flugsnappare för att på kort sikt kompensera för förlusten av boplatser genom förlusten av hålträd och död ved inom planområdet.

Åtgärder utanför detaljplanområdet:

- Bilda naturreservat i Brunn som gränsar till detaljplaneområdets västra kant. Åtgärden säkrar en viktig spridningsväg i en av länets regionala grönkilar, Nacka-Värmdökilen vilket är viktigt för områdets svårspridda barrskogarter, bland annat tofsmes och spillkråka. Området som föreslås avsättas är runt 160 hektar, och området som bebyggs är runt 15 hektar. Reservatets naturvärden höjs genom att delar får skötsel och engångsåtgärder och att vissa delar får fri utveckling. Att naturvärden inom reservatet höjs kompenserar för förlusten av naturmark med höga naturvärden inom detaljplanområdet. Bildandet av reservatet gynnar samtliga arter.

- Skapa högstubbar, skapa faunadepåer och veteranisera tallar. Åtgärderna kompenserar på medellång sikt för förlusten av livsmiljöer för entita, talltita, gröngöling, mindre hackspett och spillkråka.
- Sätt upp fågelholkar för talltita och entita för att på kort sikt kompensera för förlusten av boplatser genom förlusten av hålträd och död ved inom detaljplanområdet.
- Återskapa hydrologisk funktion genom att dämna diken inom Brunns naturreservat. Åtgärden kompenserar på lång sikt för förlust av boplatser och livsmiljöer för entita, talltita och mindre hackspett inom detaljplanområdet, genom att mängden sumpskogar ökar tillsammans med mängden död ved.
- I reservatet genomförs åtgärder i områden med lägre naturvärden. Åtgärder är att gynna lövskog och lövträd genom att lämna hyggen för fri utveckling, gynna lövskog och lövträd genom gallring av gran, samt lämna barrblandskog för fri utveckling för att gynna gran och en flerskitad skog. Kvalitén inom dessa områden höjs på sikt till fördel för entita, talltita, mindre hackspett, gröngöling och järnsparv och kompenserar för förlusten av mark med höga naturvärden inom detaljplanområdet.
- Kanalisera besökare till stigar i östra delen av reservatet för att minska markslitage. Låt delar av reservatet förbli ostörda för att gynna duvhök som är känslig vid häckning.

Ekologigruppen rekommenderar ett 12:6-samråd med Länsstyrelsen, lämpligen i samband med samrådet för detaljplanen. Åtgärderna behöver vara på plats innan exploateringen sker.

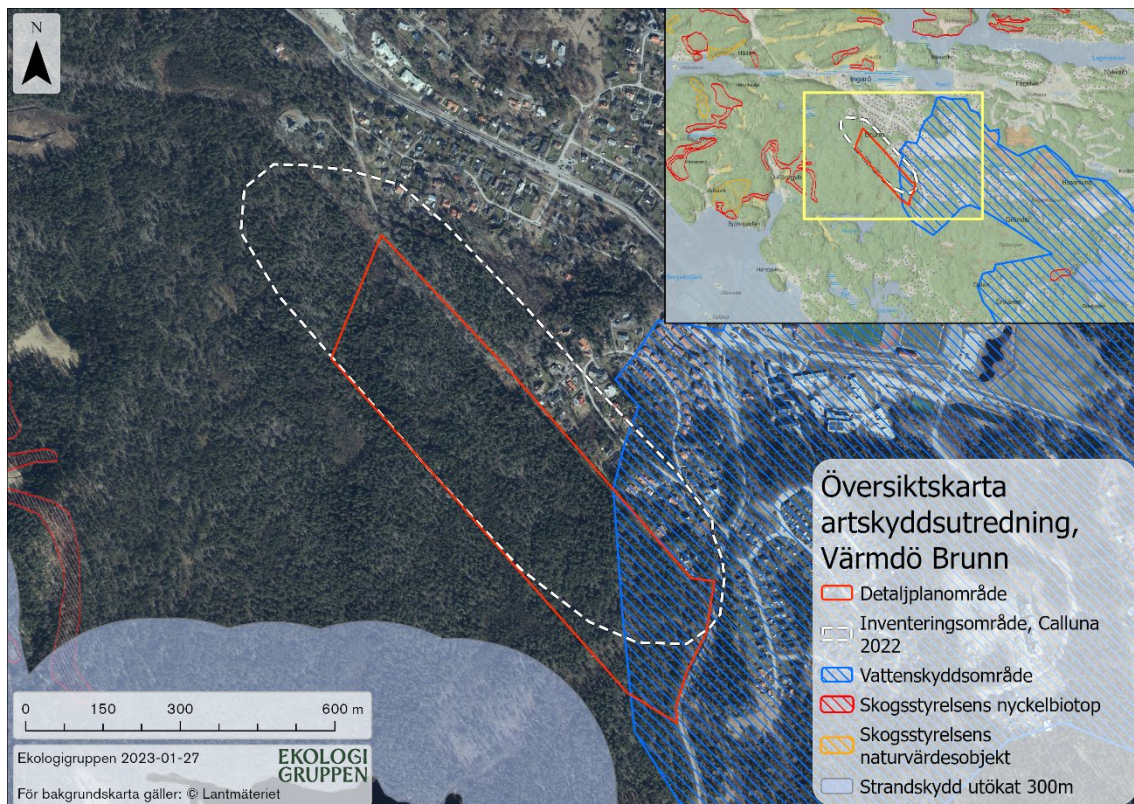
Uppföljning av åtgärdernas genomförande dokumenteras och uppföljning av häckning i uppsatta holkar följs upp 0 och 3 år efter att byggnationen är klar. Häckande fåglar vid anlagda bryn följs upp 3 år efter att byggnationen är klar.

Bakgrund och syfte

Inledning

Ekologigruppen har på uppdrag av RO Properties tagit fram denna artskyddsutredning för fåglar i detaljplaneområdet och i angränsande områden i Brunn (figur 1). Detaljplanen innebär att cirka 300 bostäder kommer att byggas i området.

Målet med utredningen har varit att beskriva detaljplanens påverkan på fåglar och ge förslag på skyddsåtgärder för ekologisk kontinuitet. Ytterligare ett mål är att visa hur skyddade arter av fåglar bör beaktas vid genomförande av detaljplanen. Syftet med utredningen är att så långt som möjligt undvika att negativ påverkan på fåglar sker, samt att förutsatt att förslagna åtgärder genomförs, planen inte ska strida mot artskyddsförordningen.

Figur 1. Översiktsskarta som visar detaljplaneområdet vid Brunn och Callunas inventeringsområde. Området ligger väster om Brunnns tätort på Ingarö.

Avgränsning

Arter som ingår

Ekologigruppen bedömer att arter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå. Naturvårdsrelevanta arter omfattar följande kategorier:

- rödlistade arter
- arter listade i fågeldirektivets bilaga 1
- arter som uppvisar en negativ trend
- arter som har en liten lokal, regional eller nationell population
- tidigare rödlistade arter som idag inte bedöms hysa tillfredställande populationsnivåer

Fågelarter som behandlas med noggrann utredning

Rödlistan - rödlistekategorier

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor nationell population klassas som livskraftiga (LC).

Fågelarter listade i bilaga 1 till artskyddsförordningen

Här listas arter som omfattas av fågelarter som ingår i fågeldirektivets bilaga 1. För dessa arter ska respektive medlemsstat upprätta skyddade livsmiljöer.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Tidigare rödlistade arter

Arter som tidigare varit rödlistade orsakade av habitatförlust i Sverige men där populationen har stabiliserat sig på en lägre nivå jämfört med före rödlistningen.

Ekologigruppen bedömer att arter som i denna rapport klassificeras som **naturvårdsrelevanta** oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå. Prejudicerande domar som visar hur artskyddsförordningens nya lydelse ska tolkas saknas emellertid fortfarande.

Geografisk avgränsning

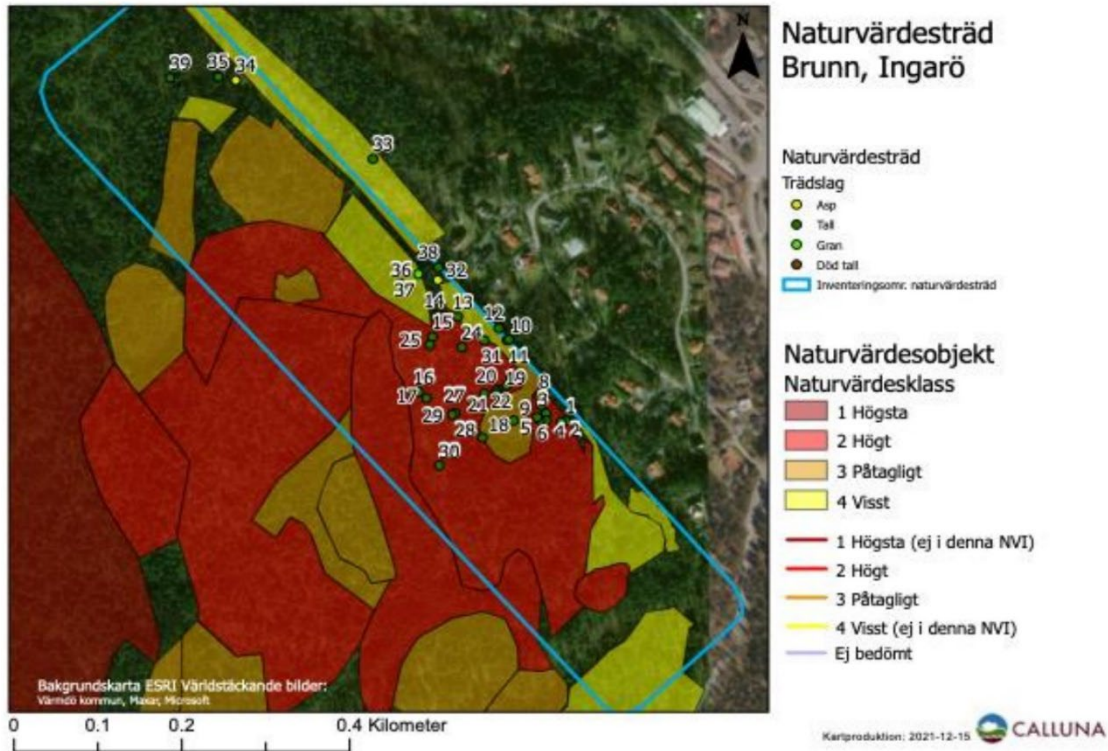
Utredningen omfattar påverkan på fåglar inom inventeringsområdet vilket inbegriper detaljplaneområdet och en buffertzona. I kartan (figur 1) framgår detaljplaneområdets läge och gränser samt Callunas inventeringsområde. Fåglar har även inventerats utanför inventeringsområdet i en buffert som inte är exakt avgränsad. I figur 5 redovisas den planerade bebyggelse som detaljplanen innebär. En artskyddsutredning är direkt kopplad till det bebyggelseförslag som legat till grund för utredningen. Om bebyggelseförslaget förändras finns risk för att också påverkan på skyddade arter förändras. I det fall den geografiska utbredningen av detaljplanen, eller föreslagen placering av byggnader, infrastruktur etc. ändras kan artskyddsutredningen behöva uppdateras.

Åtgärder

I denna utredning föreslås åtgärder på ett generellt plan. Detaljerade anvisningar för åtgärder ingår inte. I möjligaste mån föreslås lokalisering för åtgärder inom delområden inom detaljplaneområdet eller inom intilliggande framtida reservat. Detaljutformning, projektering och exakt lokalisering av åtgärderna måste ske inom det försatta planarbetet. Det är önskvärt att åtgärderna i så stor utsträckning som möjligt framgår av samrådshandlingarna.

Kunskapsunderlag

Artskyddsutredningen är baserad på den fågelinventeringen som Calluna genomförde under våren 2021 och 2022 (Calluna 2022). Som ytterligare underlag har naturvärdesinventeringen från planområdet som utfördes 2019 använts (Calluna 2022). Data har också inhämtats från databasen Artportalen och den naturvärdesinventering som genomförts i närområdet (Ekologigruppen 2022).

Figur 2. Kartan visar de identifierade naturvärdena i samband med Callunas naturvärdesinventering. Den ljusblå avgränsningen utgör ungefär detaljplanområdet. I kartan finns även skyddsvärda träd markerade med punkter.

Osäkerhet i bedömningen

En fågelinventering ett enskilt år visar vilka fågelarter som utifrån observationerna kan bedömas häcka under det år då inventeringen genomfördes. Någon enstaka art som häckar vissa år i området, men inte andra år, kan därmed missas om man bara inventerar ett år. Detta medför en viss osäkerhet i bedömningen.

Metodikerna för revirkartering anger 10-12 besök i en fågelrik skog (Naturvårdsverket 2012). Trots att planområdet mest har skogar med höga naturvärden genomfördes endast 7 fältbesök 2021. Dock kompletterades inventeringen med ytterligare 7 besök år 2022, men då endast för att inventera spillkråka, mindre hackspett, duvhök och skogshöns. Sammanlagt gjordes således 14 besök vilket bedöms tillräckligt för att ge en god bild av områdets fågelförekomst, trots att detta innebär ett avsteg från vedertagen metodik. Fältbesöken 2021 genomfördes under fem morgnar mellan 14/3 – 25/5 och två nätter (14/3 och 15/3). Fältbesöken 2022 genomfördes mellan 18/2 och 21/6.

Vidare är dock informationen om alla arter inte fullständig i Callunas fågelinventering. Det är inte alltid spårbart med vilka kriterier som vissa arter förekommer i området. Revir har heller inte ritats ut för alla naturvårdsintressanta arter som bedöms ha revir i området. Avsteg från både metodiken för revirkartering och atlasinventering har gjorts. Därför har Ekologigruppen i denna artskyddsutredning utgått från försiktighetsprincipen och behandlat alla naturvårdsintressanta arter som förekommer inom planområdet som att de häckar inom planområdet. Om dessa arter potentiellt

bedöms påverkas har de utretts utefter vilka åtgärder som skulle krävas för att de inte skall komma att påverkas av exploateringen.

Lagstiftning för fåglar

Miljöbalken

Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl (Sveriges riksdag 2022a).

Hänsynsparagrafen

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (Sveriges riksdag 2022b).

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen är att se som en precisering av de allmänna hänsynsreglerna. Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 § (faktaruta).

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Artskyddsförordningen 4 §

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) att återupprätta populationen till denna nivå

Förbuden mot att döda fåglar och att skada ägg och bon

Vid bedömningarna som vi gör nedan av påverkan på ett antal olika fågelarter har vi värderat den påverkan som uppstår genom att bebyggelsen i detaljplaneområdet förändrar områdets natur så att det långsiktigt inte längre ger samma förutsättningar för fåglarnas födosök och häckning som innan exploateringen. Artskyddsförordningen som den tolkas i den vägledande EU-domen från 2021 innebär att det är förbjudet att döda fåglar och att förstöra ägg och bon av alla vilt förekommande fågelarter. För att inte riskera att utlösa förbud avseende dessa punkter bör inte avverkning, röjning av buskar och träd ske under fåglarnas häckningsperiod, från cirka 15 mars till 31 juli.

Under själva byggtiden innebär dock aktiviteterna i området en mycket påtaglig tidsbegränsad störning för fåglarna. Buller och ständig mänsklig närvaro innebär sannolikt att en del av fåglarna inte kommer att häcka under den period som byggaktiviteterna pågår. Åtminstone för mer allmänt förekommande arter kan man dock förutsäga att de återkommer till området efter byggperioden, i den utsträckning området då erbjuder lämpliga miljöer för arterna. Vi uppfattar att denna tillfälliga

störning är av liten betydelse för arternas lokala populationer på några års sikt och därmed inte riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

Förbud mot populationspåverkande störning

Det är förbjudet att skada eller avsiktligt störa vilda fåglar så att det finns risk att en arts population inte längre kan upprätthållas på en tillfredställande nivå eller att möjligheten att återupprätta en redan liten population till en tillfredställande nivå förhindras.

Naturvårdsverket anser i sitt remissvar till regeringen angående förändringen att befintlig praxis att begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning.

Om en negativ påverkan genom störning kan förutses, kan i vissa fall verksamma skyddsåtgärder genomföras så att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls och populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på eller i anslutning till en plats för vila eller fortplantning.

Under själva byggtiden innebär byggaktiviteterna i området en mycket påtaglig tidsbegränsad störning för fåglarna. Buller och ständig mänsklig närvaro innebär sannolikt att en del av fåglarna inte kommer att häcka under den period som byggaktiviteterna pågår. Åtminstone för mer allmänt förekommande arter kan man dock förutsäga att de återkommer till området efter byggperioden, i den utsträckning området då erbjuder lämpliga miljöer för arterna. Ekologigruppen uppfattar att denna tillfälliga störning är av liten betydelse för arternas lokala populationer på några års sikt och därmed inte riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen

Process vid artskyddsutredningar

Ekologigruppens bedömning av de krav som ställs på processen för artskyddsutredningar är att den behöver innehålla följande moment:

Säkerställ ett noggrant underlagsmaterial

Krav på ett heltäckande kunskapsunderlag har höjts i och med de senaste domarna vilket nästan alltid ställer krav på att inventering av fåglar ska genomföras. Domar år 2021 indikerar att 10–12 inventeringstillfällen kan behövas genomföras i artrik skog i Syd- och Mellansverige under tidig vår till försommar.

Inrikta arbetet på att undvika dispens

För de flesta projekt som påverkar fåglar är det inte möjligt att få dispens eftersom projektet måste vara av ”allt överskuggande allmänintresse” för att man ska kunna få dispens. Detta innebär att man måste planera projektet/planen så att dispenskraven inte utlöses.

Bedöm påverkan på skyddade arter

För skyddade arter (bland annat alla fåglar) ska en påverkansbedömning göras. Bedömningen måste gälla både byggtid och drifttid. Det är förbjudet att döda, skada eller störa skyddade arter.

Genomför åtgärder

Åtgärder krävs för att inte avsiktligt döda, skada eller störa fågelindivider, det innebär exempelvis att avverkningar inte får genomföras under fåglarnas häckningstid. Åtgärder krävs om störning på bl.a. ingrepp i arternas livsmiljö medför att tillfredsställande populationer inte kan upprätthållas.

Detta gäller för sällsynta arter eller arter som har minskande populationer. Det kan bli fråga om att säkerställa skötsel av naturmark på annan plats och att sådana åtgärder ska vara på plats och fungerande före projektet kommer i gång.

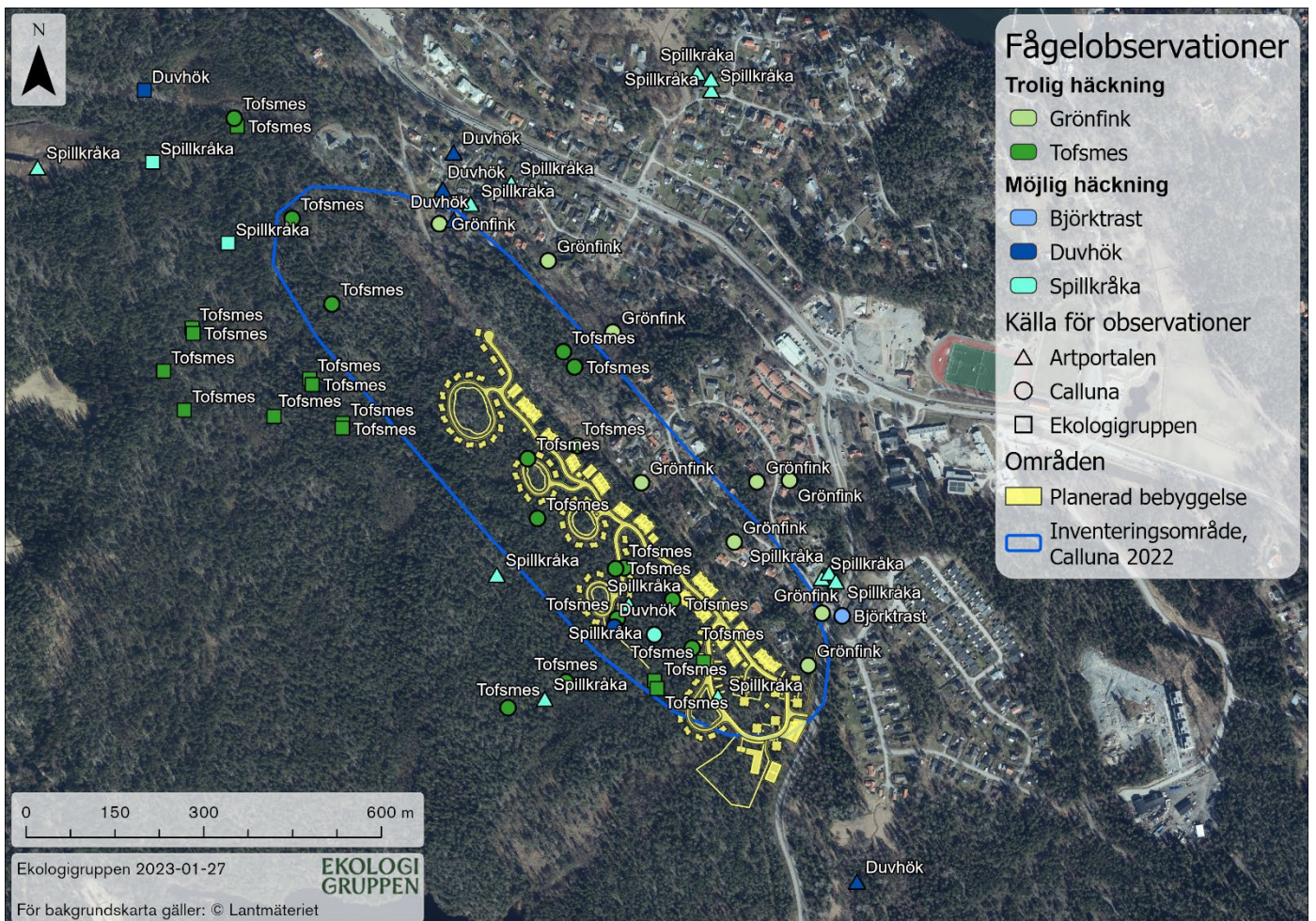
Samråd med länsstyrelsen

Enligt Miljöbalken bör ett 12:6 samråd med länsstyrelsen hållas om planering och åtgärder riskerar att ett förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. Vid planprocesser kan synpunkter istället erhållas i samband med samråd i planprocessen. Verksamhetsutövaren är alltid ansvarig för att artskyddsförordningen följs.

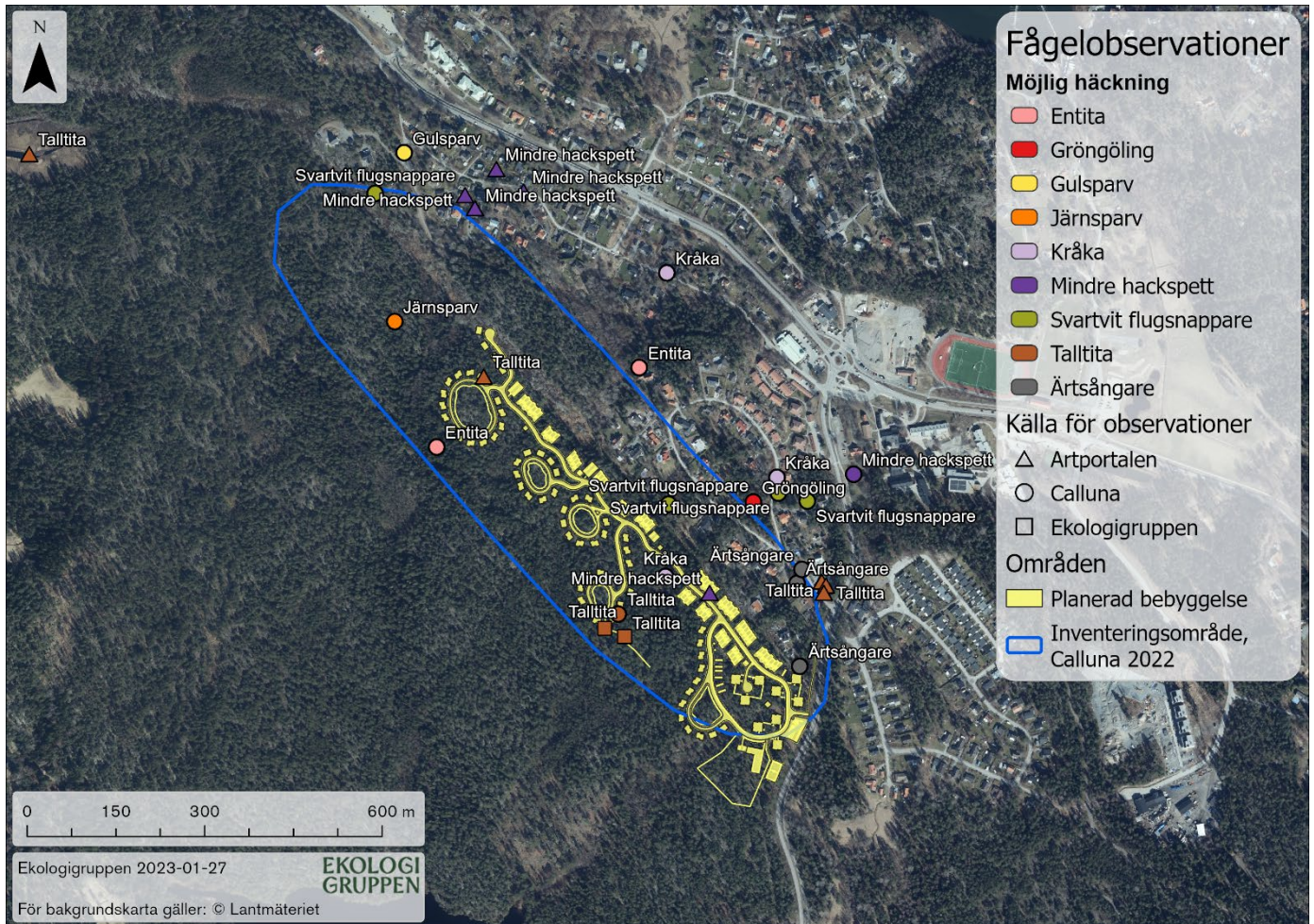
Fågelarter inom detaljplaneområdet

Totalt har 35 fågelarter noterats i området, genom Callunas fågelinventering 2021 och 2022 (Calluna 2022), genom rapportering till Artportalen och genom observationer av Ekologigruppen under naturvärdesinventeringen (Ekologigruppen 2022). Under Callunas inventering noterades 32 arter under omständigheter som antingen innebär konstaterad häckning eller som indikerar att de troligen eller möjligen häckar. Arter som registrerats vid inventeringen redovisas i tabell 1 och 2. 14 av arterna är rödlistade, är tidigare rödlistade och/eller är en lokalt sällsynt art med liten population (gröngöling), samt arter med minskande trend nationellt (järnsparv) eller regionalt (tofsmes). Dessa arter benämns i denna rapport för naturvårdsrelevanta arter. För dessa har vi bedömt närmare vad gäller behov av att vidta åtgärder för att arterna inte ska påverkas negativt. Figur 3 och 4 utgörs av kartor som visar var de naturvårdsrelevanta arterna observerats i förhållande till den planerade bebyggelsen.

Bedömningen om en art häckar i området är gjord av Calluna. Däremot är bedömningen om en art har revir i området en slutsats som många gånger är gjord av Ekologigruppen, baserat på befintligt underlag. Denna bedömning gjordes av Calluna endast för arterna entita, talltita, mindre hackspett, spillkråka och duvhök.

Figur 3. Observationer av fåglar vid detaljplanområdet i Brunn. I kartan kan ses observationernas läge i förhållande till planerad bebyggelse. Observationer från Artportalen har en noggrannhet från 10 – 225 meter.

Figur 4. Observationer av fåglar vid detaljplanområdet i Brunn. I kartan kan ses observationernas läge i förhållande till planerad bebyggelse. Observationer från Artportalen har en noggrannhet från 10 – 225 meter.

Naturvårdsrelevanta fågelarter

De naturvårdsrelevanta arterna som har påträffats under omständigheter som tyder på möjlig, trolig eller konstaterad häckning i detaljplaneområdet och inventeringsområdet är björktrast (NT), duvhök (NT), entita (NT), gråkråka (NT), grönfink (EN), gröngöling (LC, rödlistad 2015), gulspurv (NT), järnsparv, mindre hackspett (NT), spillkråka (FD/NT), svartvit flugsnappare (NT), tallita (NT), tofsmes och ärtsångare (NT) (tabell 1). Se bilaga 1 för motivering till varför varje enskild art anses vara naturvårdsrelevant.

Tabell 1. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som påträffats inom detaljplaneområdet och buffertzonen (Figur 3 och 4). Bedömning av häckning enligt metodik svensk fågelatlas har gjorts av Calluna (Calluna 2022). Bedömning av revir i området gjordes av Ekologigruppen, förutom arterna entita, tallita, duvhök, mindre hackspett och spillkråka. ASF=Artskyddsförordningen. FD=Arten är upptagen i fågeldirektivets bilaga1. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad. LC=livskraftig.

Art	Skydd ASF	RK	Förekomst/ Häckningsstatus
Björktrast	4 §	NT	Flera individer födosökande i trädgård intill detaljplanområdet, möjlig häckning. Kantzonen av detaljplanområdet bedöms utgöra en del av ett revir av arten.
Duvhök	4 §	NT	Observerad av Ekologigruppen utanför detaljplanområdet ink buffertzonen. Rapporterad via Artportalen från detaljplanområdet och utanför. Bytesrester registrerades av Calluna i detaljplanområdet vid inventeringen 2022. Gammalt bo som sannolikt inte används finns i detaljplanområdet. Callunas bedömning: detaljplanområdet ingår i artens revir, men arten bedöms inte ha sin boplatz inom detaljplanområdet 2021 och 2022.
Entita	4 §	NT	Två observationer av arten gjordes, en inom detaljplanområdet och en utanför. Individerna observerades som födosökande. Möjlig häckning. Två revir har avgränsats av Calluna.
Gråkråka	4 §	NT	Totalt gjordes tre observationer av arten (födosökande). Två utanför detaljplanområdet och en innanför. Möjlig häckning. Detaljplanområdet bedöms utgöra en del av ett revir av arten. Reviren är ofta mycket stora.
Grönfink	4 §	EN	Nio observationer av arten gjordes (spel/sång). Två par bedöms som trolig häckning, precis utanför detaljplanområdet. Delar av detaljplanområdet bedöms utgöra en del av två revir av grönfink.
Gröngöling	4 §	LC, rödlistad 2015	En individ noterad som födosökande vid ett tillfälle utanför detaljplanområdet. Arten också rapporterad från detaljplanområdet via Artportalen. Möjlig häckning. Detaljplanområdet bedöms på grund av försiktighetsprincipen utgöra en del av ett revir av arten.
Gulspurv	4 §	NT	En individ observerades med spel/sång utanför detaljplanområdet. Detta indikerar möjlig häckning. Detaljplanområdet bedöms inte utgöra en del av artens revir då den är observerad ca 300 meter ifrån detaljplanområdet, samt att detaljplanområdet i huvudsak är för slutet för gulsparven som föredrar öppna miljöer.
Järnsparv	4 §	LC	Två individer observerades med spel/sång strax väster om detaljplanområdet vilket indikerar möjlig häckning. Detaljplanområdet bedöms på grund av försiktighetsprincipen utgöra en del av ett revir av arten.
Mindre hackspett	4 §	NT	Arten observerades en gång av Calluna i buffertzonen under vårvintern 2022, under inmätning av skyddsvärda träd. Arten är också rapporterad från området tre gånger via Artportalen (noggrannhet 50 meter), bland annat med spel/sång i oktober. Arten har inte återfunnits vid aktiva eftersök, vilket gör att arten troligen inte hade sin boplatz inom detaljplanområdet 2021-2022, men den skulle kunna ha det andra år. Detaljplanområdet bedöms av försiktighetsprincipen utgöra en del av ett revir av arten.
Spillkråka	4 §, FD	NT	Arten observerades inte under fågelinventeringen eller då aktivt eftersök av arten gjordes. Däremot finns flera rapporter av arten från artportalen i buffertzonen mellan åren 2014 - 2019 med spel/sång i juni 2018. Arten observerades även av Ekologigruppen väster om detaljplaneområdet hösten 2022. Hackmärken av spillkråka har även hittats väster om detaljplanområdet 2021. Inga boträd hittades under det aktiva eftersöket vilket gör att arten troligen inte hade sin boplatz inom detaljplanområdet under 2021-2022, men det skulle den kunna ha andra år. Detaljplanområdet bedöms av försiktighetsprincipen utgöra en del av ett revir av arten.
Svartvit flugsnappare	4 §	NT	Arten observerades totalt fyra gånger (på olika ställen) med spel/sång. Alla gånger i eller intill villaträdgårdar i kanten av detaljplaneområdet. Detta indikerar möjlig häckning. De norra delar av detaljplanområdet bedöms utgöra en del av ett revir av arten.
Tallita	4 §	NT	Två individer noterades med spel/sång i detaljplanområdet vilket indikerar möjlig häckning. Tallita finns också rapporterade från villaträdgårdar på Artportalen. Tallita påträffades väster om området under Ekologigruppens NVI. Delar av detaljplanområdet bedöms utgöra en del av ett revir av tallita.
Tofsmes	4 §	LC	Totalt gjordes 12 observationer av tofsmes i detaljplanområdet och en från buffertzonen, varav fem med spel/sång, vilket indikerar trolig häckning. Tofsmes påträffades även frekvent väster om detaljplanområdet under Ekologigruppens NVI. Detaljplanområdet bedöms utgöra en del av två revir av tofsmes.
Ärtsångare	4 §	NT	Totalt observerades tre ärtsångare sjungandes, en inom detaljplanområdet och två i villaträdgårdar strax utanför. Detta indikerar möjlig häckning. Den nordvästra delen av detaljplanområdet utgör sannolikt delar av ett revir av arten.

Vanligt förekommande fågelarter

Tabell 2. Tabellen redovisar vanligt förekommande fågelarter noterade i planområdet vid inventeringen 2021 och bedömning av häckstatus i planområdet. Dessa arter har så stora populationer att det vid normala exploateringsärenden inte behöver tas fram en särskild utredning art för art för att utreda påverkan på populationen.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus
Blåmes	Permanent revir	Trolig häckning
Bofink	Obs i häcktid	Möjlig häckning
Domherre	Spel/sång	Möjlig häckning
Grönsiska	Spel/sång	Trolig häckning
Gärdsmyg	Permanent revir	Trolig häckning
Kattuggla	Obs i häcktid	Möjlig häckning
Koltrast	Permanent revir	Trolig häckning
Kungsfågel	Permanent revir	Trolig häckning
Lövsångare	Permanent revir	Trolig häckning
Nötskrika	Permanent revir	Trolig häckning
Nötväcka	Permanent revir	Trolig häckning
Ringduva	Permanent revir	Trolig häckning
Rödhake	Permanent revir	Trolig häckning
Skata	Obs i häcktid	Möjlig häckning
Stenknäck	Permanent revir	Trolig häckning
Större hackspett	Permanent revir	Trolig häckning
Svartmes	Permanent revir	Trolig häckning
Talgoxe	Permanent revir	Trolig häckning
Taltrast	Permanent revir	Trolig häckning
Trädkrypare	Spel/sång	Möjlig häckning
Trädpiplärka	Permanent revir	Trolig häckning

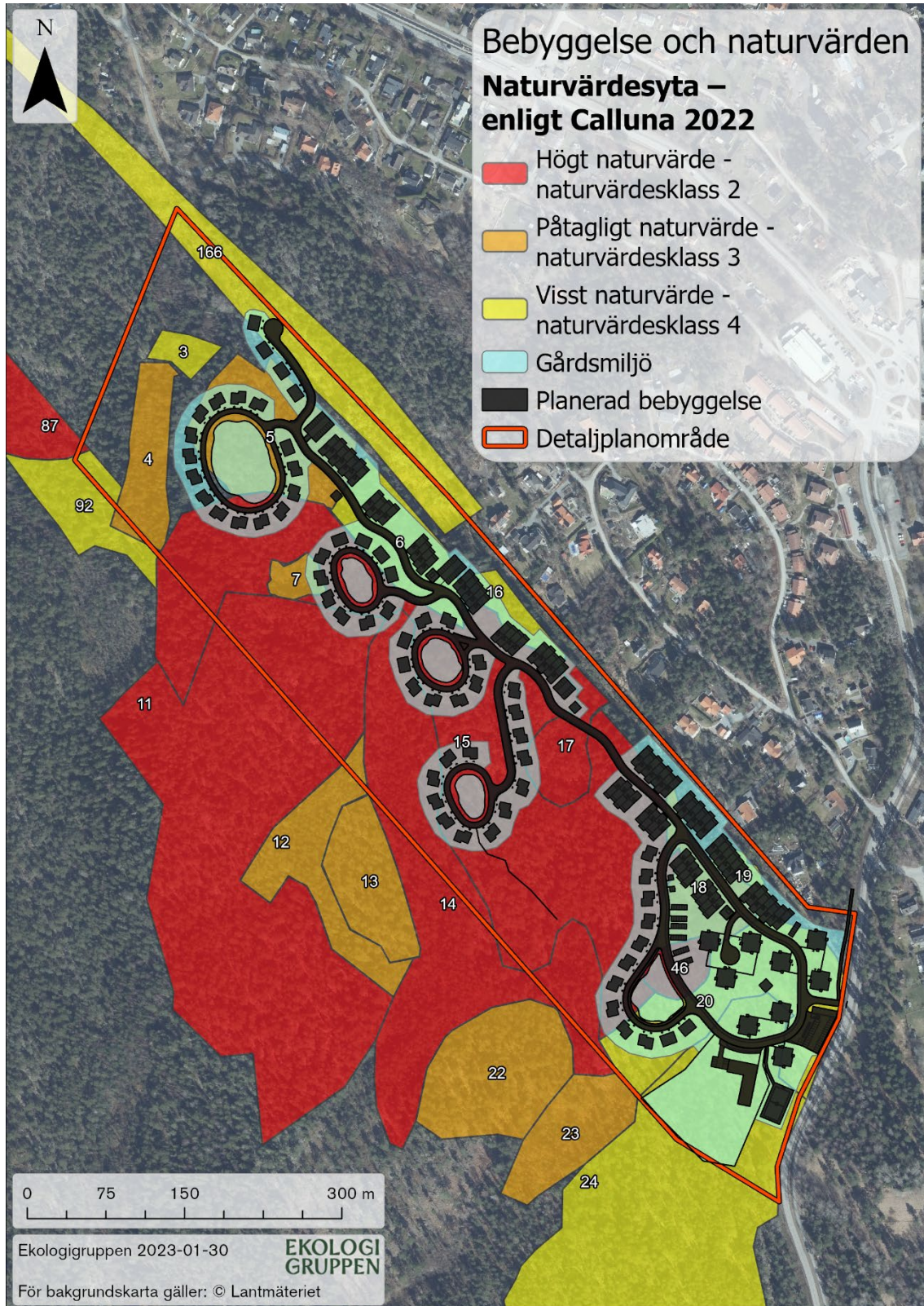
Påverkan

Detaljplanens påverkan på naturmiljön i området

Inom detaljplaneområdet planeras främst för bostadsbebyggelse samt anläggande av nya vägar. Detaljplanen innebär att cirka 300 bostäder ska byggas fördelat på både bostadsrätter och hyresrätter. Byggnadernas lägen framgår av figur 3. Förslaget är preliminärt och kan komma att ändras. I samband med bebyggelse av detaljplaneområdet kommer mark som idag utgörs av tallskog (6,5 ha), hållmarkstallskog (ha), barrblandskog (1 ha), blandsumpskog (0,2 ha), tallmosse (0,5 ha) och kraftledningsgata (0,1 ha) (figur 1, 2 och 5) att tas i anspråk för bebyggelse. Siffrorna är en grov uppskattning som är lite lågt räknad, eftersom inte hela detaljplanområdet är klassat av Calluna. Cirka 3 ha av detaljplaneområdet saknar klassning av naturtyp och naturvärde. Av ytan som bebyggs utgörs cirka 5 ha av naturvärdesklass 2, cirka 2 ha av naturvärdesklass 3 och cirka 4 ha av naturvärdesklass 4. Majoriteten av tallskogen och hållmarkstallskogen (figur 5) bedömdes hysa högt naturvärde (naturvärdesklass 2) i samband med naturvärdesinventeringen (Calluna 2022). Dessa skogar har lång kontinuitet. Här finns god förekomst av gamla tallar och skogen är många gånger gles med solexponerade träd. Här finns god förekomst av naturvårdsarter, varav flera är rödlistade.

Öster och norr om detaljplaneområdet ligger villabebyggelse som tillhör Brunnns tätort. I väster och söder angränsar detaljplanen till en stor sammanhängande skog som till största del utgörs av en mosaik av hållmarkstallskog, tallskogar, barrblandskogar, sumpskogar, tallmossar och öppna myrar.

Detta skogsparti ingår i en av länets regionala grönkilar, Nacka-Värmdökilen. En stor andel av hållmarkstallskogarna och magra tallskogarna som finns söder om planområdet har naturskogskaraktär och hyser högsta eller höga naturvärden. Många av de mer produktiva barrblandskogarna bär spår av skogsbruk, men mindre partier med orörda naturskogar med höga värden finns också.

Figur 5. Karta över detaljplanens påverkan på naturmarken.

Detaljplanens påverkan på fåglar

Nedan görs först en bedömning av påverkan på fågelarter som bebyggelsen enligt detaljplanen bedöms innebära. Därefter följer förslag på skyddsåtgärder som bedöms nödvändiga för att detaljplanen inte ska komma i konflikt med artskyddsförordningen. I bilaga 1 följer en mer detaljerad redovisning som beskriver påverkan på de enskilda arterna, med detaljerad information om arternas miljökrav och nödvändiga skyddsåtgärder.

Fågelarter som bedöms påverkas av detaljplanen

12 fågelarter som bedöms ha hela eller delar av sitt revir i detaljplanområdet riskerar att påverkas om detaljplanen genomförs utan att skyddsåtgärder vidtas. Dessa arter listas i tabell 3 nedan.

Tabell 1. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som registrerats i området och i vilken utsträckning dessa arter bedöms bli påverkade av exploateringen genom att arterna löper risk att störas om inte åtgärder vidtas.

Svenskt namn, rödlistekategori	Bedömning av påverkan	Risk för störning som påverkar population
Björkrast	Minst ett revir bedöms påverkas på kort sikt om inte skyddsåtgärder utförs, genom att mängden lämpligt habitat minskar när detaljplanområdet tas i anspråk. Mängden yta för födosökning ökar på lång sikt då anläggandet av trädgårdar och bostäder planeras inom detaljplanområdet. På så vis gynnas arten av mänsklig aktivitet.	Ja
Duvhök NT	Duvhök bedöms inte ha någon aktiv boplats inom planområdet 2021-2022, men planområdet bedöms utgöra en del av ett revir av duvhök. Genom att mängden lämpligt habitat minskar bedöms ett revir påverkas om inte skyddsåtgärder utförs.	Ja
Entita NT	Då arten lokalt är mycket ovanlig och dessutom nationellt rödlistad så bedöms populationen inte kunna bibehållas på en tillfredsställande nivå om reviret påverkas. Två revir bedöms påverkas genom att delar av dessa tas i anspråk.	Ja
Gråkråka NT	Arten gynnas av mänsklig aktivitet då tillgången på föda ökar och arten bedöms inte påverkas av exploateringen. Tillgång till ostörda boplatser inom reviret finns kvar söder om planområdet.	Nej
Grönfink EN	Två par påverkas antagligen kortsiktigt av exploateringen om inte skyddsåtgärder utförs. De påverkas genom att området där de idag tros häcka tas i anspråk. Dessa utgörs av brynmiljöer.	Ja
Gröngöling (LC, tidigare NT)	Ett revir bedöms påverkas om inte skyddsåtgärder utförs, genom att detaljplanområdet som tas i anspråk utgörs av lämplig livsmiljö för arten med förekomst av myrstackar och lövträd.	Ja
Gulsparv NT	Populationen bedöms inte påverkas negativt då endast en observation av arten har gjorts cirka 300 meter från detaljplanområdet, samt att detaljplanområdet inte utgör lämplig biotop för arten.	Nej
Järnsparv LC	Detaljplanområdet med lämplig livsmiljö i form av barrskog med stort inslag av gran byggs. Då arten har en starkt minskande trend nationellt och troligen också lokalt så bedöms detta påverka möjligheten att bibehålla en livskraftig population om inte skyddsåtgärder utförs.	Ja
Mindre hackspett NT	Ett revir bedöms påverkas om inte skyddsåtgärder utförs. Inom detaljplanområdet finns lämpliga livsmiljöer för mindre hackspett som tas i anspråk. Om skyddsåtgärder inte utförs bedöms populationen påverkas negativt.	Ja
Spillkråka FD/NT	Ett revir bedöms påverkas om inte skyddsåtgärder utförs, genom att detaljplanområdet som tas i anspråk utgörs av lämplig livsmiljö för arten med förekomst av barrskog med döda granar och myrstackar.	Ja
Svartvit flugsnappare NT	Ett revir bedöms påverkas om inte skyddsåtgärder utförs, genom att detaljplanområdet som tas i anspråk utgörs av lämplig livsmiljö för arten med förekomst av lövträd och brynmiljöer.	Ja
Tallita NT	Ett revir bedöms påverkas om inte skyddsåtgärder utförs, genom att detaljplanområdet som tas i anspråk utgörs av lämplig livsmiljö för arten med förekomst av barrskog med förekomst av en variation av död ved.	Ja
Tofsmes LC	Två revir bedöms påverkas om inte skyddsåtgärder utförs, genom att detaljplanområdet som tas i anspråk utgörs av lämplig livsmiljö för arten med förekomst av barrskog med förekomst av en variation av död ved.	Ja
Ärtsångare NT	Ett revir bedöms påverkas om inte skyddsåtgärder utförs, genom att detaljplanområdet som tas i anspråk utgörs av lämplig livsmiljö för arten med förekomst av lövträd och brynmiljöer.	Ja

Fågelarter vars population inte bedöms påverkas negativt

Den lokala/regionala eller nationella populationen för fågelarterna listade i tabell 4 bedöms inte påverkas negativt av exploateringen.

Tabell 4. Tabellen redovisar vanligt förekommande arter som registrerats i området och som inte bedöms bli påverkade av exploateringen. Antal par av respektive art har inte gått att utläsa från Callunas inventering.

Svenskt namn rödlistekategori	Förekomst	Bedömning rörande exploateringens påverkan för att upprätthålla tillfredställande population för respektive art
Blåmes	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Bofink	Häcker möjligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Domherre	Häcker möjligen i området.	Arten har ökat med 23% senaste 20 åren och bebyggelsens påverkan på några par bedöms inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Grönsiska	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Gärdsmyg	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Kattuggla	Inga boplatser har hittats vid aktiva eftersök. Arten bedöms inte häcka inom området. Den är endast rapporterad en gång från området via artportalen.	Ingen fortplantningsområde bedöms påverkas efter utredd häckning.
Koltrast	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Kungsfågel	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Lövsångare	Häcker möjligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Nötskrika	Bedöms inte häcka inom området	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Nötväcka	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Ringduva	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Rödhake	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Skata	Bedöms inte häcka inom området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Stenkäck	Häcker troligen i området.	Arten har ökat med 106% senaste 20 åren och bebyggelsens påverkan på några par bedöms inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Större hackspett	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Svartmes	Häcker troligen i området.	Arten har ökat med 24% senaste 20 åren och bebyggelsens påverkan på några par bedöms inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Talgoxe	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Taltrast	Häcker troligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.

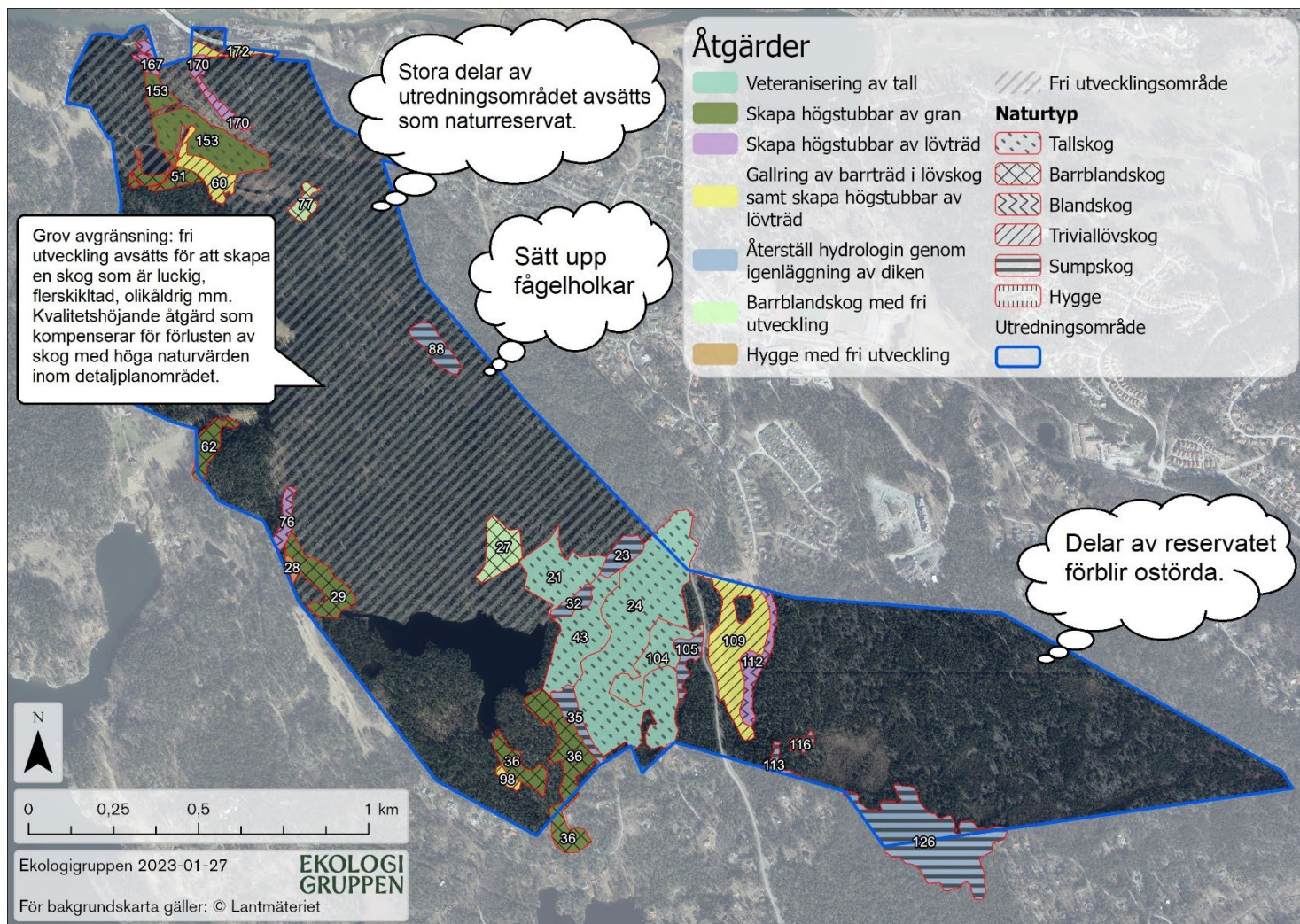
Svenskt namn rödlistekategori	Förekomst	Bedömning rörande exploaterings påverkan för att upprätthålla tillfredställande population för respektive art
Trädkrypare	Häcker möjligen i området.	Då arten har en stor och ökande lokal och regional population bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Trädpiplärka	Häcker troligen i området.	Arten har ökat med 17% senaste 20 åren och bebyggelsens påverkan på några par bedöms inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.

Skyddsåtgärder

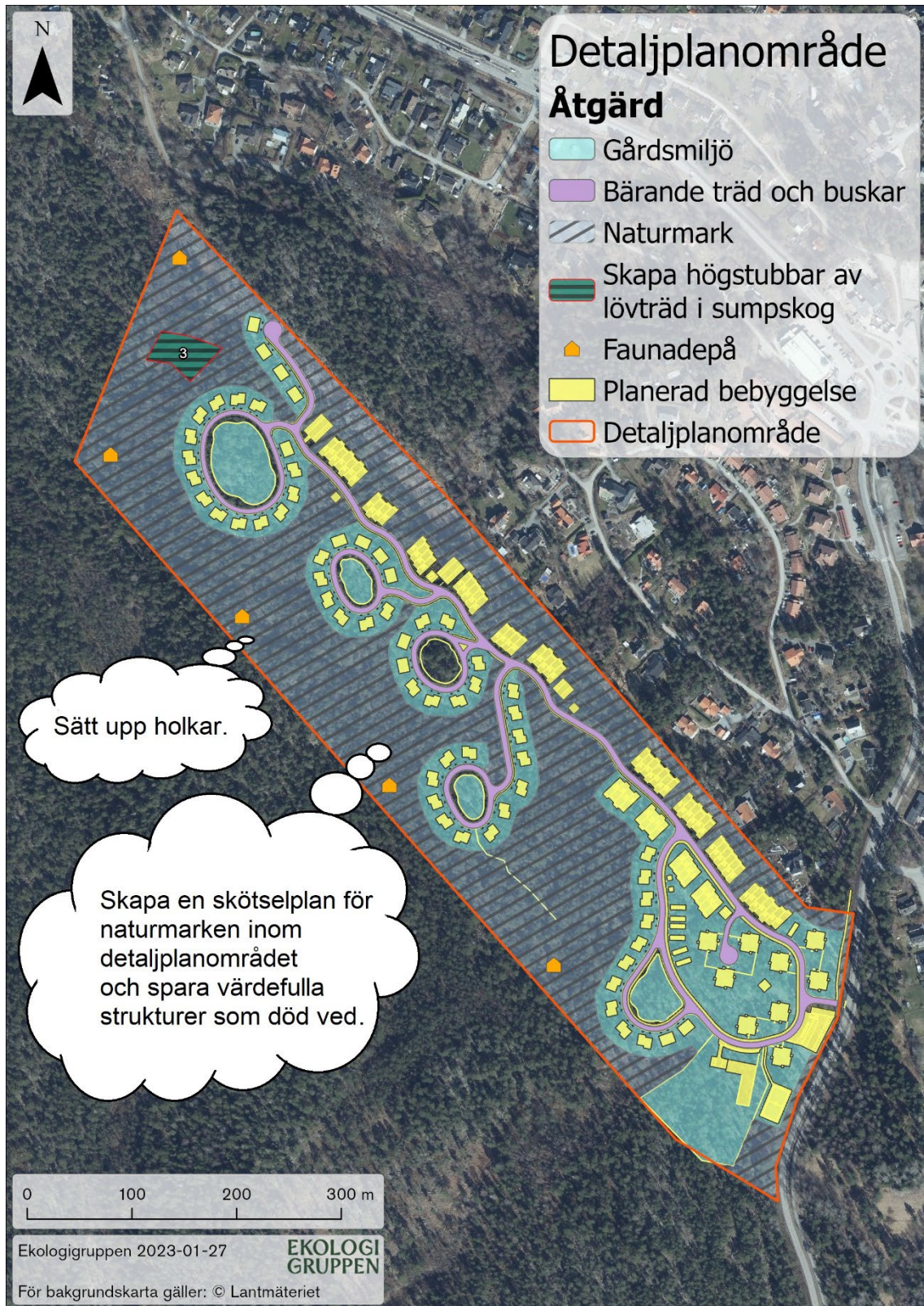
Om de åtgärder och försiktighetsmått som föreslås i avsnittet ovan genomförs och beaktas är det Ekologigruppens uppfattning att detaljplanens genomförande inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Vi utgår i denna rapport från att åtgärder för ekologisk kontinuitet behöver genomföras så åtgärderna helt och hållet uppväger den förväntade negativa påverkan som genomförandet av detaljplanen innebär. Dessa kan vara nödvändiga för att undvika risk för att detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Åtgärder bedöms nödvändiga för att väga upp den negativa påverkan som detaljplanen bedöms innebära för arterna listade i tabell 3. En beskrivning av åtgärderna för varje specifik art redovisas i bilaga 1.

De föreslagna åtgärderna syftar till att i ett tidigt skede kunna ta hänsyn till och bevara naturområden inom och som omgärdar detaljplaneområdet. I flera fall gynnar åtgärderna även andra arter. För de flesta åtgärderna är bedömningen att de kommer att behöva utföras utanför själva detaljplaneområdet. För att långsiktigt bevara sådan mark där åtgärder vidtas bedöms det som nödvändigt att det planerade naturreservatet i Brunn genomförs.

Figur 6. Karta över åtgärder inom det blivande naturreservatet. Avgränsning för reservatet är inte bestämd.

Figur 7. Karta över åtgärder inom detaljplanområdet.

Undvik störning under häckningstid

En stor risk för påverkan på arterna borde vara störning under häckningstid, varför detta bör undvikas. Enligt Artskyddsförordningens § 2 är det förbjudet att avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. **Genomför därför inte avverkning av träd, eller röjning av buskar under fåglarnas häckningssäsong, 15 mars–15 augusti.** Åtgärden gäller samtligt fågelarter inklusive de ej särskilt utredda.

Planera för skyddsåtgärder i tid

Planera för skyddsåtgärder i tid. Åtgärder som planeras för sällsynta arter eller arter som har minskande populationer ska vara på plats och fungerande före projektet kommer i gång enligt Naturvårdsverket (Naturvårdsverket 2009). Åtgärderna måste detaljutformas och geografiskt preciseras i den mån de inte är det i denna utredning.

Åtgärder inom detaljplanområdet

Nedan beskrivs åtgärder som ämnas att genomföras inom detaljplanområdet (Figur 7).

Skapa flerskiktade kantzoner och bryn

För att kompensera för viktiga livsmiljöer med brynmiljö som påverkas inom revir för björktrast grönfink, svartvit flugsnappare och ärtsångare så behöver funktionella, flerskiktade kantzoner och bryn skapas inom detaljplanområdet. Dessa kommer att gynna bland annat grönfink, svartvit flugsnappare och ärtsångare. Plantera inhemska och icke invasiva växter.

Plantera bärande träd och buskar

För att kompensera för att mark som utgörs av revir tas i anspråk behövs denna åtgärd för att höja kvaliteten vid den bebyggda marken. Åtgärden gynnar björktrast, grönfink, svartvit flugsnappare och ärtsångare. Plantera oxlar och andra träd och buskar som blommar i juni. Gynna en artrikedom av träd och buskar i brynen. Oxel, rönn och fågelbär erbjuder en viktig födokälla för bland andra björktrast under höst och vinter.

Skapa faunadepåer

För att kompensera för förlusten av död ved behöver fauna depåer skapas, lämpligen av träd som tas ned vid exploateringen. Skapa minst fem faunadepåer, dessa placeras lämpligen ut med jämnt avstånd inom naturmarken i detaljplanområdet. Förslag finns i figur 7, men lämpligt är att de placeras i närheten från där de togs ned. Dessa ska bestå av minst fem träd i varje faunadepå. Åtgärden gynnar spillkråka.

Skapa en skötselplan och spara värdefulla strukturer

För att kompensera för förlusten av flerskiktade skogspartier med buskar och gamla träd behöver det som går att spara av naturmarken sparas. Så mycket som möjligt av buskar, lövträd, uppväxande gran och gamla tallar sparas inom detaljplanområdet. Spara så många hålträd, torrträd och gamla träd inom detaljplanområdet som möjligt. Talltitan, entita, järnsparv och tofsmes föredrar flerskiktade skogar, talltita och järnsparv särskilt med riklig underväxt av mindre granar, björk, andra lövträd och buskar. Att spara gamla tallar gynnar spillkråka, talltita och tofsmes. Upprätta en skötselplan för naturmarken med mål att vårda naturmarken som sparas och gamla tallar och andra gamla och värdefulla träd. Om specifika åtgärder för att förbättra naturvärden inom naturmarken blir aktuella genom skötselplanen kan dessa med fördel fokuseras till områden med lägre naturvärden.

Sätt upp fågelholkar

För att på kort sikt kompensera förlust av skogsmark med gamla träd och död ved som kan fungera som boplatser för entita, svartvit flugsnappare och tofsmes, behöver holkar sättas upp. Sätt upp 10 holkar för entita inom objekt 3. Ingångshålet bör ha en diameter på cirka 30 mm för entitas holkar. Sätt upp 20 holkar för svartvit flugsnappare. Holkar för svartvit flugsnappare kan sättas såväl i brynen som längre in i trädklädda miljöer, gärna på gårdsmark, men även i naturmark inom detaljplanområdet. Sätt upp 20 holkar för tofsmes. Holkar för tofsmes sätts upp i de delar av detaljplanområdet som utgörs av tallskog. Eftersom ringbarkning av träd och skapande av högstubbar har lång leveranstid är uppsättande av fågelholkar en bra lösning som fungerar fram till dess att andra åtgärder för att tillskapa död ved börjar fungera.

Åtgärder utanför detaljplanområdet

Nedan beskrivs åtgärder som ämnas att genomföras utanför detaljplanområdet (Figur 6).

Skydda intilliggande skogsområde som naturreservat

För att på lång sikt (>40 år) kompensera för förlorad yta kvalitativ livsmiljö för björktrast, duvhök, entita, grönfink, gröngöling, järnsparv, mindre hackspett, spillkråka, svartvit flugsnappare, talltita, tofsmes och ärtsångare behöver skogsområdena norr, väster och söder om detaljplaneområdet skyddas som naturreservat. Det utgörs av ett stort sammanhängande skogsområde som ingår i en regional grönkil. Stora delar utgörs av hållmarkstallskogar där öppna mossar och sumpskogar bildar en mosaik. Men även andra biotoper som triviallövsskogar och barrblandskogar förekommer. Död ved och hålträd förekommer spritt i området. Sannolikt häckar de flesta naturvårdsrelevanta fågelarterna inom eller strax utanför detta område. Området som sparas som åtgärd för ekologisk kompensation kommer att vara runt 160 hektar (grovt räknat, exakt avgränsning är inte beslutad), naturreservatet som helhet blir sannolikt över 200 hektar (inklusive kommunens mark) och området som tas i anspråk vid exploateringen är cirka 15 ha (detaljplanområdet är i helhet 23 ha). Området som sparas som kompensation är således många gånger större än det som tas i anspråk. I samband med detta genomförs specifika åtgärder för att höja miljöernas kvalitet för de arter som berörs av detaljplanens bebyggelse. Åtgärderna gynnar oftast vanligt förekommande fågelarter också. Områden med lägre naturvärden inom reservatet kommer höjas, detta kompenserar särskilt för den naturmark inom detaljplanområdet med höga naturvärden som tas i anspråk.

Bevara och utveckla stående död ved samt skapa faunadepåer

För att på medellång sikt (10-40 år) kompensera för förlust av död ved och därmed viktig livsmiljö i det område som bebyggs och skapa förutsättningar för ekologisk kontinuitet så behöver död ved skapas och gynnas. Inom skogsområdet väster om detaljplaneområdet förekommer flera hålträd av tall, al och asp samt enstaka torrträd. Dessa träd är viktiga som potentiella häckningsplatser för flera arter, till exempel spillkråka, talltita, entita och mindre hackspett. Veteranisering av medelålders träd kan användas för att skynda på bildandet av åldersstrukturer som håligheter, död ved och vedblottor.

- Veteranisera 50 st tallar inom områden som är påverkade av skogsbruk och spara dessa som eveighetsträd.
- Skapa minst 50 st >3 m höga högstubbar av yngre lövträd passande för talltita och 40st för entita.
- Skapa minst 100 st (50 st vardera för mindre hackspett och gröngöling) >3 m höga och minst 25 cm grova högstubbar av lövträd.
- Skapa minst 100 st >3 m höga och 30 cm grova granar för spillkråka.

Observera att enligt föreslagna reservatsbestämmelser får man bara göra högstubbar av träd grövre än 30 cm i brösthöjd nära värdefulla tallar och ekar som enligt skötselplanen bör frihuggas av

naturvårdsskäl. Nedtagna toppar från högstubbar, gallringar och nedtagna träd i allmänhet, kan läggas upp i så kallade faunadepåer. Spillkråka födosöker gärna på liggande, död ved.

Återställ hydrologisk funktionalitet i närområdet

För att på lång sikt kompensera för förlust av livsmiljö och boplatser för tallita, entita och mindre hackspett är det viktigt att återställa hydrologisk funktionalitet. Dämning av diken och återvätning av dränerade sumpskogar föreslås att ske inom det blivande naturreservatet (objekten 23, 32, 35, 88, 105, 113, 116 och 126). Alla delområden som föreslås däckas behöver åtgärdas för att kompensationsen ska bedömas som tillräcklig. Detta kommer skapa död ved (främst gran och unga lövträd) i flera lövrika sumpskogar samt utöka mängden lövrik sumpskog. Titorna kan mejsla ut boplatser i döda träd och mindre hackspetten får ökad tillgång till insektsrik död ved.

Avsätt hygge för fri utveckling och skapa lövskog

För att kompensera förlust av miljöer med lövinslag avsätts ett hygge (objekt 28) för fri utveckling. Detta kommer generera en självgallring där lövträd bildar död ved i olika dimensioner. Åtgärden gynnar främst spillkråka, gröngöling, mindre hackspett, järnsparv, tofsmes, tallita och entita. Tillskapa också lövdominerade skogar i reservatet och gynna lövträd genom att gallra bort främst gran. Detta sker i objekt 60, 98 och 109.

Skapa flerskiktade skogspartier inom det blivande reservatet

För att på lång sikt kompensera för förlust av livsmiljö för duvhök, entita, grönfink, gröngöling, järnsparv, mindre hackspett, spillkråka, tallita och tofsmes så genomförs kvalitetshöjande åtgärder inom det blivande reservatet. Målbilden är en skog som är luckig, flerskiktad, olikåldrig och med rik förekomst av över 200-åriga tallar på platser som idag är påverkade av skogsbruk och som endast hyser vissa eller påtagliga naturvärden. Luckiga naturliga skogar är lövrika vilket gynnar mindre hackspett. Även tallita och entita gynnas, då dessa hackar ut sina bon i murkna lövträdsstammar. Luckigheten gynnar också stackmyror vilket är huvudföda för spillkråka och gröngöling vintertid. Luckigheten gynnar också duvhöken som får lättare att jaga. Detta åstadkoms genom att låta bestånd som idag utgörs av likåldriga produktionsskogar stå för fri utveckling, samt punktvist genomföra gallringar för att gynna enskilda träd. Genom att bilda reservatet avsätts många objekt med lägre naturvärden för fri utveckling. Syftet är att öka kvalitén på områden med lägre kvalitet, för att kompensera för förlusten av habitat med hög kvalitet inom detaljplanområdet.

Låt delar av reservatet förbi ostörda

Tillse att det finns gott om ostörda delar av de blivande reservatet där stigar inte löper genom skog med god förekomst av lämpliga boträd (gamla tallar, gärna i tät skog). Kanalisera besökare till stigar. Detta gynnar främst duvhök men även andra rovfåglar och ugglor samt spillkråka.

Avsett objekt med barrblandskog för fri utveckling

Unga till medelålders barrblandskogar (objekt 27 och 77) avsätts för fri utveckling inom blivande reservat. Dessa kommer på sikt att utveckla högre naturvärden genom att de skyddas och inte avverkas mer. Detta bedöms skapa högre kvalitet på livsmiljön inom 20 år i medelålders skogar och inom 50 år i den yngre skogen. Att områden med lägre kvalitet inom det blivande reservatet höjer sin kvalitet, kompenserar för förlusten av habitat med hög kvalitet inom detaljplanområdet. Äldre barrblandskog (objekt 29, 36, 51 och 62) med höga naturvärden avsätts för fri utveckling. Gran kommer att konkurrera ut tallen på sikt. Åtgärden gynnar tallita och järnsparv som föredrar en flerskiktad skog med inslag av gran.

Sätt upp 50 fågelholkar för talltita och 40 för entita

För att på kort sikt kompensera förlust av skogsmark med gamla träd och död ved som kan fungera som boplats för talltita och entita behöver holkar sättas upp. 50 stycken för talltita och 40 stycken för entita. Talltita utnyttjar gärna holkar men dessa behöver fyllas till brädden med kutterspån. Titorna tömmer holken i tron att de mejslar ut sitt bo. Hålet är lämpligen 30mm stort för både talltita och entita (det får inte vara större än 32 mm, vid 35mm konkurrerar talgoxe ut talltita och entita). Eftersom ringbarkning av träd och skapande av högstubbar har lång leveranstid är uppsättande av fågelholkar en bra lösning som fungerar fram till dess att andra åtgärder för att tillskapa död ved börjar fungera.

Förslag till vidare utredning

- **Föreslagna skyddsåtgärder.** Alla skyddsåtgärder är inte specificerade. Olika metoder kan användas för att uppnå olika resultat, beroende på önskad effekt. Ekologigruppen kan hjälpa till och vara ekologistöd vid utformning av skyddsåtgärder. Ekologisk kompetens bör vara närvarande i processen för att säkerställa att åtgärderna ger önskad effekt.
- Uppföljning, till exempel i form av en återkommande inventering och dokumentation av vilka åtgärder som genomförts, behövs dock för att klargöra hur respektive art svarar på skyddsåtgärderna. Om åtgärderna visar sig varit otillräckliga behöver de kompletteras genom ytterligare åtgärder.

Referenser

Tryckta källor:

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.

Calluna. 2022. Naturvärdesinventering (NVI) på del av Brunn: 286 Ingarö (Värmdö kommun)

Calluna. 2022:1. PM Artinventeringar vid Brunn, Värmdö kommun, Groddjurs- och fågelinventering inför detaljplanarbete

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2019. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2019. Lunds universitet.

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2021. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2021. Lunds universitet.

Ekologigruppen 2018a. Naturvärdesinventering Kallfors ängar och Norra Myrstugan. Underlag till detaljplan. Södertälje kommun.

Ekologigruppen 2018b. Groddjursinventering i Kallfors ängar och Norra Myrstugan, Järna. Inventering och åtgärdsförslag i samband med detaljplanarbete.

Ekologigruppen 2022. Naturutredningar Kallfors ängar. Kompletterande inventering av grön sköldmossa samt förutsättningar för groddjurs spridning.

Lunds universitet 2020. Green M., Haas F., Lindström Å. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2021.

Mark- och miljööverdomstolen. Dom i mål nr M3276-20, 2021-07-12.

Mark- och miljööverdomstolen. Dom i mål nr M13636-19, 2021-09-29.

Naturvårdsverket 2003. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21.

Naturvårdsverket 2009. *Handbok 2009:2. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser*. Stockholm: Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket 2021. Yttrande gällande Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:15 Skydd av arter-vårt gemensamma ansvar (M2021/01219). Ärendenummer NV-05619-21

Ohlin, V., Sahlin, E. & Scarpellini, A. (2021). PM Artinventering vid Brunn, Värmdö kommun. Calluna AB

Ottosson, U., R. Ottvall, J. ElMBERG, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

SFS 2007:845. Artskyddsförordning

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Wirdheim, A. & Green, M. 2021. Sveriges fåglar 2021. – BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening, Halmstad.

Svensson, S. Et al., 1999. Svensk fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement nr 31.

Digitala källor:

Artdatabanken 2022 Artfakta. Fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning/> (Hämtad: 2022-06-26/2022-06-26)

Artportalen 2022. Artportalen, rapportssystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2021-08-16/2021-08-16)

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Svensk Fågeltaxering. Uttag 1998-2021. <http://www.fageltaxering.lu.se>.

Sveriges Riksdag 2022a. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K8 (Hämtad 2022-11-29)

Sveriges Riksdag 2022b. Hänsynsreglerna. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K2 (Hämtad 2022-11-29)

Bilaga 1. Beskrivning av arter där påverkan riskeras

Nedan görs en detaljerad beskrivning av de artförekomster listade i tabell 3 där störning riskerar att påverka tillfredsställande populationsnivå. Arterna bedömdes ha fortplantningsområden/revir i eller i nära anslutning till detaljplaneområdet. I figur 3 och 4 redovisas observerade arter och planerad bebyggelse.

Beskrivningen av arternas krav på fortplantningsområde har främst hämtats från ArtDatabankens artfakta (ArtDatabanken 2022) och från Sveriges fåglar 2021 (Wirdheim 2021).

För varje art anges utifrån slutsatserna kring detaljplanens påverkan vilka åtgärder som bedöms nödvändiga för att upprätthålla tillfredsställande population. Om åtgärder bedöms nödvändiga beskrivs dessa utifrån en målsättning som innebär att åtgärderna bör leda till förbättrade förutsättningar för arten i fråga i så stor utsträckning att förbättringen med god marginal väger upp den förväntade negativa påverkan.

Vid inventeringen identifierades 12 arter (björktrast (NT), duvhök (NT), entita (NT), grönfink (EN), gröngöling (LC), järnsparv (LV), mindre hackspett (NT), spillkråka (FD/NT), svartvit flugsnappare (NT), talltita (NT), tofsmes (LC) och ärtsångare (NT)) som riskerar att påverkas negativt av exploateringen. Förekomsterna av dessa arter redovisas i text nedan och i karta figur 3 och 4. För var och en av arterna beskrivs nedan deras krav på fortplantningsmiljö, deras förekomst i området, bedömning av hur exploateringen påverkar arternas förutsättningar i området och vilka åtgärder som bedöms nödvändiga för arterna.

Generell åtgärd som påverkar alla arter

Den viktigaste åtgärden som utförs är bildandet av naturreservatet vid Brunn. Inom reservatet avsätts stor andel för fri utveckling, detta gör att ytor som idag består av lägre naturvärden kommer att få högre kvalitet. Detta är den huvudsakligen kompensationen för förlust av naturmark med höga naturvärden inom detaljplanområdet. Utöver detta har reservatet en skötselplan som främjar de förekommande naturvärdena, samt en mängd engångsåtgärder som syftar till att höja naturvärdena på varierad sikt.

Området utgörs av ett stort sammanhängande skogsområde som ingår i en regional grönkil. Detta är strategiskt ett mycket viktigt område att skydda för att de ekologiska sambanden på regional nivå ska förbli intakta. Stora delar utgörs av hällmarkstallskogar där öppna mossar och sumpskogar bildar en mosaik. Men även andra biotoper som triviallövskogar och barrblandskogar förekommer. Död ved och hålträd förekommer spritt i området. Sannolikt häckar de flesta naturvårdsrelevanta fågelarterna inom eller strax utanför detta område. Området som sparas som åtgärd för ekologisk kompensation kommer att vara runt 160 hektar (grovt räknat, exakt avgränsning är inte beslutad), naturreservatet som helhet blir sannolikt över 200 hektar (inklusive kommunens mark) och området som tas i anspråk vid exploateringen är cirka 15 ha (detaljplanområdet är i helhet 23 ha). Området som sparas som kompensation är således många gånger större än det som tas i anspråk.

Åtgärden gynnar alla utredda arter och beskrevs därför här och inte under den fördjupade beskrivningen av varje art.

Björktrast (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Björktrasten är en stor och långstjärtad trast. Den häckar i olika typer av skogs- och buskmark. Vi-debestånd, fjällbjörkskog, öppnare löv- och blandskog, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar. Födan sommartid utgörs främst av mask och insekter. Den är orädd och ses ofta födo-söka på gräsmattor i samhällen. På höst och vinter är bärande träd och buskar en viktig födokälla.

Senaste data från Svensk fågeltaxering och BirdLife visar att björktrastens population har minskat med 53% senaste 20 åren, och 32% senaste 10 åren. Arten har inte varit rödlistad tidigare utan var ny på rödlistan år 2020, då den togs upp som NT – nära hotad.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Björktrastar har observerats intill detaljplanområdet i några villaträdgårdar. Arten bedöms ha ett re- vir som delvis utgörs av detaljplanområdet, främst brynmiljöerna. Björktrasten är vanlig på Värmdö men har en minskande population nationellt.

Bedömning av exploaterings påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, bedöms all negativ påverkan göra att detta inte är förenligt med lagen.

Detaljplanen påverkar björktrasten genom att den gör anspråk på delar av ett revir (Figur 3). Detta bedöms kunna påverka björktrastens lokala population som därmed inte kan bibehållas på en till- fredställande nivå. Åtgärder för ekologisk kompensation behövs för att inte påverka den lokala po- pulationen av björktrast. De kvalitéer i form av förlorad livsmiljö som bebyggs är habitat i form av lövrik skog, samt potentiella boplatser i form av stående död ved.

Åtgärder

- Skapa flerskiktade kantzoner och bryn inom detaljplanområdet. Plantera inhemska och icke in- vasiva växer inom dessa bryn. Oxel, rönn, fågelbär och andra bärande träd och buskar är en viktig födokälla för björktrastar.

Entita (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Entita är mycket lik talltitan men kan skiljas från denna genom den glansigare svart hjässa och sak- nar ljus strimma eller fläck på vingen. Arten är rödlistad som NT – nära hotad, men arten bedöms vara nära gränsvärdet för att rödlistas som VU – sårbar. Minskningstakten har uppgått till 20 (10- 30) % under de senaste 20 åren och minskningen har på senare tid fortsatt i samma takt (Sveriges fåglar 2022). Arten föredrar ogallrad och gärna fuktig lövskog med rik undervegetation. I häckmiljö- erna förekommer ofta rikligt med död ved eftersom arten häckar i hål. Den kan inte hacka ut hålet själv utan är beroende av naturliga håligheter eller utnyttjar gamla håligheter från exempelvis talltita eller andra arter. Arten häckar ofta i håligheter nära marken (upp till två meter), detta återspeglar dominanshierarkin där entitan är underlägsen exempelvis talgoxe och blåmes, som ofta väljer de mer attraktiva håligheterna högre upp på träden. Den är en stannfågel och kan vintertid ses besöka fågelmatningar. ”

På fastlandsdelen av Värmdö kommun har den bara påträffats under omständigheter som troligen tyder på häckning på två platser de senaste fem åren (källa Artportalen). Fynd av fåglar under häck- tid finns rapporterade i Artportalen från tre platser, varav planområdet är ett av dessa. Ekologigrup- pen bedömer den lokala populationens storlek till 5-10 par, vilket gör att påverkan på två revir ut- görs avsevärd påverkan på beståndet. På Mellanskärgårdens öar är arten fortfarande ganska vanlig men denna population bedöms av Ekologigruppen vara skild från den lokala populationen på Värmdö fastland.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Entita observerades på två platser inom utredningsområdet. Arten noterades som spelande vid ett tillfälle för vardera plats, vilket indikerar möjlig häckning av två par. Inom detaljplanområdet och i omkringliggande naturmark finns fortplantningsmiljöer för arten och sannolikt utgör detaljplaneområdet en del av två revir av entita.

Bedömning av exploaterings påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, bedöms all negativ påverkan göra att detta inte är förenligt med lagen.

Detaljplanen påverkar entitan genom att den gör anspråk på delar av två revir (Figur 4). Detta bedöms kunna påverka entitans lokala population som därmed inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå. Åtgärder för ekologisk kompensation behövs för att inte påverka den lokala populationen av entita. De kvalitéer i form av förlorad livsmiljö som bebyggs är habitat i form av lövrik skog, samt potentiella boplatser i form av stående död ved.

Åtgärder

- Sätt upp 40 holkar för entita inom reservatet och 10 inom detaljplanområdet (objekt 3).
- Åtgärderna framför allt kopplade till tallita, men även mindre hackspett, spillkråka och duvhök, gynnar även entita.
- Ett hygge med lövuppslag föreslås lämnas för fri utveckling inom det blivande naturreservatet väster om detaljplaneområdet. Detta kommer generera en självgallring där hygget bildar död ved i olika dimensioner. Dessa avser objekt 28.
- Tillskapa lövdominerade skogar i reservatet och gynna lövträd genom att gallra bort främst gran. Detta sker i objekt 60, 98 och 109.

Duvhök (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Duvhöken förekommer över hela Sverige förutom på kalfjället. Den är starkt bunden till skog, både för jakt och häckning. Den föredrar äldre skog framför ung skog när den jagar och föredrar att bygga bon i gamla träd. Oftast i gammal skog. Boet kan återanvändas flera år men ofta förekommer det flera alternativa bon i reviret. I mellansvenska barrskogslandskap utnyttjar duvhöken för sitt näringssök ett aktivitetsområde på i genomsnitt nära 60 km², medan duvhökar i viltrikare jordbrukslandskap kan ha aktivitetsområden på ned till 20 km² = 2000 ha. (ArtDatabanken 2022).

Duvhöken missgynnas av det moderna skogsbruket där skogarna är täta och den får sämre jaktmöjligheter. Eftersom boet helst placeras i gamla träd är boplatserna ofta hotade av avverkning. En minskning av arten sker och den är därför rödlistad som nära hotad (NT) (ArtDatabanken 2022). Duvhöken bedöms ha en liten regional population med cirka 150 par i Stockholms län (Ottosson. 2012).

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Duvhök noterades inte vid Callunas fågelinventering under 2021, däremot noterades ett gammalt risbo i en tall som misstänktes tillhöra duvhök. Därför gjordes en fördjupad artinventering efter duvhök med fem besök under 2022. Vid den fördjupade inventeringen av duvhök noterades spår av duvhök i form av bytesrester vid en så kallad slaktplats. Totalt noterades fyra sådana slaktplatser inom detaljplaneområdet. Att arten inte observerades beror sannolikt på att den har stora revir. Två risbon hittades också under den fördjupade inventeringen, men dessa bedömdes inte tillhöra duvhök. Under Ekologigruppens naturvärdesinventering 2022 sågs duvhök förbiflygande väster om detaljplaneområdet (Ekologigruppen 2022) (Figur 3). Sammantaget bedömer Ekologigruppen att det är troligt att detaljplaneområdet utgör en del av duvhökens revir, men den bedöms 2021-2022 ha sin boplatser någon annanstans än i detaljplaneområdet.

Bedömning av exploateringens påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, bedöms all negativ påverkan göra att detta inte är förenligt med lagen.

Exploatering av detaljplaneområdet påverkar duvhöken främst genom att mängden lämpliga boplatser i närområdet minskar. Arten häckar i gamla högväxta träd, vilka förekommer rikligt i detaljplaneområdet.

Duvhökens kanske främsta jaktmarker utgörs också av gamla skogar där träden växer relativt glest, vilket också är en miljö som förekommer i detaljplaneområdet. Risken för störning och påverkan bedöms öka genom att reviret minskar och besökstrycket ökar. Duvhökar i Stockholmsområdet verkar också ha viss förmåga att anpassa sig till människors närhet (det finns exempel på duvhökar som häckar innanför tullarna i Stockholm), och antalet bytesdjur i form av kråkfåglar och duvor är ofta stort även i bebyggda områden, ibland kanske till och med större än i skogsmark. På sikt är det sannolikt att duvhökens möjlighet till födosök inte påverkas nämnvärt negativt. Det ska påpekas att duvhökens anpassningsförmåga till människans närhet inte är så noga undersökt och att det finns en osäkerhet i denna bedömning.

Åtgärder

- Gynna gamla tallar genom att avsätta stora delar av det blivande reservatet för fri utveckling, samt att i vissa delar gynna gamla tallar genom frihuggning. Detta skapar en öppen, luckig skog lämplig för duvhökens jakt, samt solitära gamla och grova träd lämpliga för häckning.
- Tillsä tillse att det finns gott om ostörda delar av de blivande reservatet där stigar inte löper genom skog med lämpliga med god förekomst av lämpliga boträd.

Grönfink (EN)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Grönfinken övervintrar i många fall, men vissa flyttar till västra och sydvästra Europa. Den är vanlig att se på fågelmatningar under vinterhalvåret. Arten häckar typiskt i skogsbryn, hagmarker och dungar. Men även i trädgårdar och parker. Boet placeras vanligen i buskar eller träd.

Arten rödlistad som starkt hotad (EN) till följd av att populationen har minskat kraftigt de senaste åren på grund av sjukdomen gulknopp. På fastlandsdelen av Värmdö kommun uppskattas beståndet till ca 50-200 par, baserat på observationer under häckningstid de senaste fem åren (källa Artportalen).

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Nio observationer av grönfink gjordes under inventeringen, fyra inom inventeringsområdet, fem utanför. Två par bedöms troligen häcka och har revir som sträcker sig inom detaljplanområdet.

Bedömning av exploateringens påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, bedöms all negativ påverkan göra att detta inte är förenligt med lagen. Detaljplanen påverkar grönfinken genom att den sannolikt gör anspråk på delar av artens revir (Figur 3). Detta bedöms kunna påverka grönfinkens lokala population (då arten minskar kraftigt lokalt och nationellt) som därmed inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå. Åtgärder för ekologisk kompensation behövs för att inte påverka den lokala populationen av grönfink.

Åtgärder

- Skapa flerskiktade kantzoner och bryn inom detaljplanområdet. Plantera inhemska och icke-invasiva växer inom dessa bryn. Oxel, rönn, fågelbär och andra bärande träd och buskar är en viktig födokälla för många arter.

Gröngöling (LC, tidigare NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Gröngölingen föredrar mosaikartade och halvöppna kulturlandskap med lövdungar, alléer och glesa skogar. Arten är en utpräglad specialist av myror som den ofta tar på marken. Eftersom den är beroende av en rik myrförekomst favoriserar den hävdade marker där förekomsten av tuvmyror är stor. På vintern men även under häcktid födosöker den gärna i stackmyrornas bon. Boet hackas ut ur grova lövträd, oftast asp, som är angripna av svamp vilket underlättar arbetet. Näbben är relativt svag och den behöver därför svampangripna träd.

Gröngölingen är inte rödlistad men har tidigare varit rödlistad som NT – nära hotad. Senaste data från Svensk fågeltaxering och BirdLife visar att populationen av gröngölingens stabiliserat sig på en lägre inte tillfredställande nivå då den på lång sikt (senaste 20 åren) minskat med 14% (Birdlife 2022).

Arten har en relativt liten lokal population. På fastlandsdelen av Värmdö kommun har den bara påträffats under omständigheter som troligen tyder på häckning på ca tio platser de senaste fem åren (källa Artportalen). Fynd av fåglar under häcktid finns rapporterade i Artportalen från ca 40 platser. Ekologigruppen bedömer den lokala populationens storlek till 40 par, vilket gör att påverkan på ett revir utgör avsevärd påverkan på beståndet. På Mellanskärgården öar är arten fortfarande ganska vanlig men denna population bedöms av Ekologigruppen vara skild från den lokala populationen på Värmdö fastland.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Gröngöling påträffades en gång i buffertzonen till detaljplanområdet, intill en trädgård. Arten är också rapporterad flera gånger med spel/sång från databasen Artportalen. En obs i häcktid indikerar möjlig häckning. Detaljplanområdet kan utgöra en del av artens revir och då stackmyror förekommer allmänt så är området sannolikt viktigt för födosök. Då död ved av grova lövträd som björk också förekommer kan exploateringen också innebära förlust av potentiella framtida boplatser.

Bedömning av exploaterings påverkan

Detaljplanen påverkar gröngölingen genom att den sannolikt gör anspråk på delar av artens revir (Figur 4). Det är främst födosöksmarker i form av skogar rika på stackmyror och potentiella boträd som i praktiken påverkar arten. Ökad störning från mänsklig aktivitet i form av besöksstryck inom naturmark i detaljplaneområdet påverkar också negativt för denna skygga art. Detta bedöms kunna påverka gröngölingens lokala population som därmed inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå då denna är relativt liten (påverkan = 3% av den lokala populationen som inte bedöms vara på en tillfredställande nivå). Åtgärder för ekologisk kompensation behövs för att inte påverka den lokala populationen av gröngöling.

Åtgärder

- Ekologisk kontinuitet upprätthålls främst genom kvalitetshöjande åtgärder. Sköt det planerade reservatet med målet att skapa en luckig skog med gamla, grova träd vilket gynnar stackmyror (en viktig del av artens föda). Ung, mogen eller gammal tall eller barrblandskog ska skötas på detta sätt inom reservatet för att kompensera för förlorad livsmiljö med god kvalitet. Åtgärder i gammal skog bedöms skapa högre kvalitet på livsmiljön inom 10 år och i den yngre skogen, på ca 50 års sikt. Syftet är att öka kvalitén på områden med lägre kvalitet, för att kompensera för förlusten av habitat med hög kvalitet inom detaljplanområdet.
- Skapa minst 50st >3 m höga högstubbar av grövre (>25 cm dbh) lövträd. Åtgärden utförs i första hand utanför planområdet (då arten är skygg) och främst i yngre skogar eller områden där behov finns för att gynna äldre ek, lind eller andra ädellövträd.

Järnsparv (LC)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Järnsparven häckar i olika miljöer, bland annat gran-, löv- och barrblandskog. Gemensamt för häckmiljöerna är täta buskskikt. De tätaste formerna av järnsparv finns i skogsmark med stort inslag av unga granar, exempelvis yngre granskog eller granplanteringar. Reviren är ofta små, ofta ett eller ett par hektar. Boet byggs på marken i tät vegetation.

Järnsparven är inte på rödlistan men kan sannolikt bli upptagen på rödlistan. Senaste data från Svensk fågeltaxering och BirdLife visar att järnsparvens population minskat med 18% senaste 10 åren. På fastlandsdelen av Värmdö kommun har den bara påträffats under omständigheter som troligen tyder på häckning på två platser de senaste fem åren (källa Artportalen). Fynd av sjungande fåglar rapporterade i Artportalen från knappt 20 platser vilket mer sannolikt speglar det aktuella lokala beståndets storlek.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Järnsparven noterades sjungandes på två platser i detaljplanområdet vilket indikerar möjlig häckning. Detaljplanområdet kan utgöra en del av ett revir för arten.

Bedömning av exploaterings påverkan

Detaljplanen påverkar järnsparven genom att den sannolikt gör anspråk på delar av artens revir och häckmiljöer med tät undervegetation (Figur 4). Detta bedöms kunna påverka järnsparvens lokala population som därmed inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå i och med att arten redan är i stark minskning. Åtgärder för ekologisk kompensation behövs för att inte riskera att påverka den lokala populationen av järnsparv negativt.

Åtgärder

Åtgärderna fokuserar främst på att säkerställa tillgång på täta granskogar med undervegetation utanför planområdet där åtgärderna inte kolliderar med friluftslivets och boendes önskemål.

- Unga till medelålders barrblandskogar (objekt 27 och 77) avsätts för fri utveckling inom blivande reservat. Dessa kommer på sikt att utveckla högre naturvärden genom att de skyddas och inte avverkas mer. Gran kommer naturligt att bli mer dominerande. Detta bedöms skapa högre kvalitet på livsmiljön inom 20 år i medelålders skogar och inom 50 år i den yngre skogen. Att områden med lägre kvalitet inom det blivande reservatet höjer sin kvalitet, kompenserar för förlusten av habitat med hög kvalitet inom detaljplanområdet.
- Äldre barrblandskog (objekt 29, 36, 51 och 62) med höga naturvärden avsätts för fri utveckling. Gran kommer att konkurrera ut tallen på sikt. Åtgärden gynnar järnsparv och talltita som föredrar en flerskiktad skog med inslag av gran.

Mindre hackspett (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Mindre hackspett förekommer i större delen av landet, upp till trädgränsen. Den förekommer generellt sparsamt men kan lokalt finnas med större täthet vid insjöstränder och större lövskogsområden. Arten lever i löv- och blandskog med inslag av gamla träd och död ved, där den kan bygga bo. När en individ har häckat i ett område lever den i detta nästan undantagslöst resten av sitt liv. För att häcka framgångsrikt behöver ett par cirka 40 ha äldre lövdominerad skog inom ett område på upp till 200 ha. Både hona och hane hävdar överlappande revir på omkring 100 ha under en dryg månad före äggläggning. Revirets storlek ökar med lövskogens uppsplittring. Under vintern utsträcks födosöker till ett större område på flera hundra hektar.

Arten har minskat med cirka 56% den senaste tioårsperioden (BirdLife 2023). Den har varit rödlistad sedan år 2000 och minskningen av populationen misstänks bero på habitatförlust. Den regionala populationen bedöms också vara liten. I Stockholms län bedöms det endast finnas 220 par (Ottosson, M.fl. 2012). På fastlandsdelen av Värmdö kommun har den bara påträffats under

omständigheter som troligen eller säkert tyder på häckning på två platser de senaste fem åren (källa Artportalen). Fynd av sjungande fåglar rapporterades i Artportalen från knappt ca 15 platser vilket mer sannolikt speglar det aktuella lokala beståndets storlek.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Mindre hackspett noterades inte vid Callunas fågelinventering under 2021, däremot finns arten rapporterad från buffertzonen av Callunas inventeringsområde (Figur 4). Därför gjordes det en fördjupad artinventering efter mindre hackspett, men arten noterades inte under några av dessa besöken heller. Däremot noterades arten en gång under en trädinmätning våren 2022, inom ramen för samma projekt. I databasen Artportalen är arten rapporterad tre gånger som både födosökande och spelande. Det finns också lämpliga fortplantningsmiljöer inom inventeringsområdet och i närområdet. Dessa miljöer utgörs av sumpskogar med inslag av lövträd och död ved, samt andra lövdominerade skogar. Sammantaget bedöms det därför troligt att arten häckar i närområdet och använder troligen lövrika partier av planområdet som födosöksrevir under häckningsperioden och/eller som vinterrevir. Att arten inte observerades under inventeringen 2022 kan förklaras genom att arten har stora revir. Den kan även vara svår att upptäcka om den är tyst.

Bedömning av exploaterings påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, bedöms all negativ påverkan göra att detta inte är förenligt med lagen. Exploatering av detaljplaneområdet påverkar arten främst genom att mängden lämpligt habitat i närområdet minskar. Arten häckar i skogar rikt på lövträd och död ved, vilket delvis förekommer i detaljplaneområdet. Mindre hackspetten bedöms påverkas genom att lämpliga födosöksmiljöer och potentiella boplatser inom reviret minskar genom att sådana marker och miljöer tas i anspråk genom exploateringen.

Åtgärder

- Skapa 50 minst 3 m höga och minst 25 cm grova högstubbar av lövträd till födosök och boplatser för mindre hackspett. Avser objekt 76, 112, 167, 179. Åtgärden bedöms fungera på kort sikt (1-10 år).
- Dämning av diken och återvätning av dränerade sumpskogar föreslås att ske inom det blivande naturreservatet väster om detaljplaneområdet (objekten 23, 32, 35, 88, 105, 113, 116 och 126). Detta kommer skapa död ved och öka lövandelen i flera redan lövrika sumpskogar och utöka mängden lövriksumpskog. Åtgärden förväntas fungera på medellång sikt (5-30 år).
- Tillskapa lövdominerade skogar i reservatet och gynna lövträd genom att gallra bort främst gran. Detta sker i objekt 60, 98 och 109. Åtgärden förväntas fungera på medellång och lång sikt (5-50 år).
- Ett hygge med lövuppslag föreslås lämnas för fri utveckling inom det blivande naturreservatet väster om detaljplaneområdet. Detta kommer generera en självgallring där hygget bildar död ved i olika dimensioner. Dessa avser objekt 28. Åtgärden förväntas fungera på lång sikt (30-80 år).

Svartvit flugsnappare (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Den svartvita flugsnapparen är en flyttfågel som vistas i Sverige ungefär maj till augusti. Den främst i öppen bland- och lövskog men gärna även i trädgårdar och parker. Miljön är gärna öppen och rik på insekter som utgör födan. Den häckar typiskt i håligheter i träd eller i holkar. Den svartvita flugsnapparen är rödlistad som NT – nära hotad. Den svartvita flugsnapparen har uppskattningsvis 60 000 par i Stockholms län (Ottosson. M.fl. 2012) vilken förutsätts vara den lokala populationen. Under senare år har arten ökat igen och den uppvisar inte längre någon säker negativ trend ens på lång sikt (BirdLife 2023) och det är därmed tveksamt om förbud mot störning i artskyddsförordningen är applicerbart på arten.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Totalt har fyra observationer gjorts av arten, en precis innanför inventeringsområdet, tre utanför. Alla har hållit till i närheten av villaträdgårdar. Arten häckar sannolikt i nära anslutning till dessa. Observationerna indikerar möjlig häckning. De norra delarna av planområdet (som också exploateras) bedöms hysa ett revir av arten.

Bedömning av exploaterings påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, så föreslås här av försiktighetsprincipen vissa åtgärder, men då arten ökar i Sverige så bedöms det som troligt att viss störning av arten kan tillåtas.

Detaljplanen påverkar den svartvita flugsnappare genom att den sannolikt gör anspråk på delar av artens revir (Figur 4). Detta bedöms kunna påverka artens lokala population som därmed inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå. Åtgärder för ekologisk kompensation bedöms av försiktighetsprincipen behövas för att inte påverka den lokala populationen av svartvit flugsnappare.

Åtgärder

- Sätt upp 20 holkar inom detaljplanområdet för svartvit flugsnappare.
- Skapa flerskiktade kantzoner och bryn inom detaljplanområdet. Plantera inhemska och icke invasiva växer inom dessa bryn. Oxel, rönn, fågelbär och andra bärande träd och buskar är en viktig födokälla för många arter. Samma åtgärd föreslås även för grönfink, ärtsångare och björktrast.

Spillkråka (FD/NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Spillkråkan lever främst i större, sammanhängande barr- eller blandskogar med god förekomst av gamla eller senvuxna träd, gärna tall och asp, med håligheter. De tätaste populationerna förefaller finnas i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd. Spillkråkan, som är beroende av äldre skogar med inslag av liggande och stående död ved, missgynnas av kortare omloppstider i skogsbruket (ArtDatabanken 2022). Födan består mest av myror, stackmyror vintertid men i övrigt i synnerhet hästmyror som den hackar fram ur angripna träd, stubbar eller liggande stammar. Hästmyror i sin tur trivs bäst i luckiga gamla skogar. Varje par utnyttjar 400 – 1 000 hektar skog beroende på skogens kvalitet, men fortplantningsområdena/reviren kan vara mindre, ned till 100 hektar, där förhållandena är gynnsamma. Spillkråkans är en nyckelart vars bohål utnyttjas av andra fågel- och djurarter, till exempel olika ugglearter, knipa, salskrake, skogsduva, mård och fladdermöss (ArtDatabanken 2022). Arten är rödlistad som NT-nära hotad på grund av en nedåtgående populationstrend. Under den senaste 20-årsperioden har populationen minskat med drygt 20% (Wirdheim 2021). Arten omfattas även av fågeldirektivets bilaga 1 (FD).

På fastlandsdelen av Värmdö kommun har den bara påträffats under omständigheter som troligen eller säkert tyder på häckning på sju platser de senaste fem åren (källa Artportalen). Den lokala populationen är liten och sannolikt liksom den nationella minskande.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Spillkråka noterades inte vid Callunas fågelinventering under 2021, däremot fanns den rapporterad på Artportalen från området (Figur 3), därför gjordes en fördjupad artinventering efter spillkråka med fem besök under 2022. Inte heller under denna fördjupade inventering påträffades arten inom detaljplaneområdet. Däremot har spår av arten påträffats strax väster om detaljplaneområdet under Ekologigruppens naturvärdesinventering år 2022, och den har hörts vid flera tillfällen under hösten. Sannolikt utgör detaljplaneområdet en del av artens revir även om det inte påträffades inom det vid de aktuella inventeringstillfällena. Den bedöms dock inte ha sin boplats inom planområdet då inga boträd för arten hittades.

Bedömning av exploateringens påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, bedöms all negativ påverkan göra att detta inte är förenligt med lagen.

Arten bedöms påverkas av exploateringen då delar av dess revir tas i anspråk, åtminstone vinterreviret (då den vintertid rör sig över större ytor). Större delen av detaljplanområdet bedöms utgöra habitat av hög kvalitet för arten. Cirka 15 ha av detta ianspråk tas av bebyggelse och vägar. Den riskerar också att störas på grund av ett ökat besöksstryck från de som kommer att flytta in i området. Den nationella populationen bedöms inte vara på en tillfredsställande nivå (arten är rödlistad) och störningen från exploateringen kan påverka den lokala populationen. Därför är det nödvändigt att genomföra åtgärder för ekologisk kompensation.

Åtgärder

De åtgärder som föreslås bedöms säkra ekologisk kontinuitet på kort, medellång och lång sikt. Samtliga åtgärder är av kvalitetshöjande karaktär om omfattar åtgärder i naturmark inom planområdet och även åtgärder utanför planområdet.

- Tillför grov död ved som tillskapas vid exploateringen som faunadepåer inom detaljplaneområdets naturmark och i det blivande reservatet. Spillkråka födosöker gärna på liggande död ved. Denna åtgärd fungerar på kort sikt till dess att skötselåtgärder i reservatet skapat bättre livsmiljö för spillkråkan.
- Skapa 100 högstubbar av granar, minst 3 meter höga, minst 30 cm grova, intill gamla tallar i det blivande reservatet, där det tillåts enligt skötselplanen (där det är lämpligt att skapa luckor och frihugga tallar). Avser objekt 29, 36, 51, 62 och 153. Åtgärden gynnar arten på kort till medellång sikt och kompenserar för förlust av död ved inom planområdet.
- Spara så många hålträd, torrträd och gamla träd inom detaljplaneområdet som möjligt. Upprätta en skötselplan för naturmarken med mål att skydda och vårda gamla tallar och andra gamla och värdefulla träd så att dessa tillåts bli gamla. Riskträd ställs som högstubbar istället för att avverkas. Åtgärden höjer på lång sikt kvaliteten på naturmark inom planområdet.
- Gynna gamla tallar inom naturreservatet. Veteranisering av 50 medelålders tallar för att skynda på bildandet av åldersstrukturer som håligheter, död ved och vedblottor görs inom skogsbrukspåverkade ytor med lägre naturvärde med syfte att höja kvalitén för spillkråkan inom dessa områden. Røjning av träd och sly runt äldre tallar gynnar de äldre träden som får stå öppet och fritt. Träd och sly som tas ned vid denna åtgärd kan användas för att skapa faunadepåer. Träd som tas ned lämnas i så direkt närhet som möjligt från där de togs ned. Avser objekt 21, 24, 43 och 104. Åtgärden är viktig för att lång sikt kvaliteten på naturmark i närområdet.

Talltita (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Talltita föredrar större sammanhängande barrskogar, och finns såväl i barrskogar som blandskogar. Livsmiljön/reviren är förhållandevis stora, cirka 10–20 hektar (ArtDatabanken 2022). Skogens struktur är viktig, den ska helst vara flerskiktad med riklig underväxt av mindre granar, björk och andra lövträd och buskar. Tillgång på murknande högstubbar är särskilt viktig, eftersom talltitan helst själv hackar ut sitt bohål. Arten påträffas ofta i kanten av solexponerade och fuktiga skogspartier, gärna intill skogskärr eller i kantskogen mot myrmarker. Talltita var ny på rödlistan 2020. Arten är rödlistad i kategori NT-nära hotad eftersom populationen den senaste 20-årsperioden har minskat med 36%, och trenden är fortfarande kraftigt nedåtgående (40% den senaste tioårsperioden).

På fastlanddelen av Värmdö kommun har den bara påträffats under omständigheter som troligen eller säkert tyder på häckning på en plats de senaste fem åren (källa Artportalen). Fynd av sjungande fåglar rapporterade i Artportalen från ca tio platser vilket mer sannolikt speglar det aktuella lokala populationens storlek.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Två individer av talltita observerades sjungandes inom och strax utanför detaljplaneområdet vid ett tillfälle vardera. Arten är också noterad från närområdet via Artportalen, främst vintertid när den besökt fågelmatningar i intilliggande trädgårdar. Talltita har också observerats väster om detaljplaneområdet (inom blivande naturreservat) av Ekologigruppen hösten 2022. Den finns även i Kullaskogen ca 2,5 km sydost om planområdet.

Bedömning av exploaterings påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, bedöms all negativ påverkan göra att detta inte är förenligt med lagen. Den lokala populationens storlek är sannolikt ca 10 par och bedöms inte vara tillfredställande stor, vilket gör att en påverkan får en avsevärd påverkan på den lokala populationen och dess bevarandestatus.

Detaljplanen påverkar talltitan genom att den gör anspråk på delar av det bedömda reviret (Figur 3). Den största delen av det område som planeras för bebyggelse bedöms utgöra habitat för talltita av mycket god kvalitet. Detta bedöms kunna påverka talltitans lokala population om inte åtgärder för ekologisk kompensation genomförs.

Åtgärder

Åtgärd på kort sikt:

- Talltitan utnyttjar gärna holkar. Sätt upp 50 holkar anpassade till arten med ett ingångshål med en diameter på cirka 30 – 32 mm och fyll dem till brädden med kutterspån. Titorna tömmer holken i tron att de mejslar ut sitt bo. Eftersom ringbarkning av träd och skapande av högstubbar har lång leveranstid är uppsättande av fågelholkar en bra lösning på kort sikt innan åtgärder som syftar till att tillskapa död ved har börjat fungera.

Åtgärder på medellång sikt (5-10 år):

- Skapa 50 högstubbar eller stående död lövved, i första hand av klena stammar 15-20 cm i brösthöjdsdiameter i det blivande naturreservatet. Stående död ved kan skapas genom ringbarkning av björk, al och asp, helst placerade i anslutning till lövträdsrika kärr eller i kanterna av en våtmark eller ett hygge. Tillskapande av död stående lövved kan ske i reservatet i områden där åtgärder i form av röjning ska ske av naturvårdsskäl, det vill säga nära gamla träd där man vill skapa luckor eller i yngre täta bestånd. Veden som blir över kan lämnas i närheten som fauna-depåer.
- Återskapa sumpskogar genom att lägga igen diken inom det blivande reservatet (objekten 23, 32, 35, 88, 105, 113, 116 och 126). Åtgärden skapar lövrika miljöer och död ved vilket ökar kvaliteten på habitatet och gynnar talltitan och även entita.

Åtgärder på lång sikt (30-50 år):

- Unga till medelålders barrblandskogar (objekt 27 och 77) avsätts för fri utveckling inom blivande reservat. Dessa kommer på sikt att utveckla högre naturvärden genom att de skyddas och inte avverkas mer. Detta bedöms skapa högre kvalitet på livsmiljön inom 20 år i medelålders skogar och inom 50 år i den yngre skogen. Att områden med lägre kvalitet inom det blivande reservatet höjer sin kvalitet, kompenserar för förlusten av habitat med hög kvalitet inom detaljplanområdet.
- Äldre barrblandskog (objekt 29, 36, 51 och 62) med höga naturvärden avsätts för fri utveckling. Gran kommer att konkurrera ut tallen på sikt. Åtgärden gynnar talltita och järnsparv som föredrar en flerskiktad skog med inslag av gran.

Tofsmes (LC)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Tofsmes är en stannfågel och höst- och vinterreviret, som är betydligt större än sommarreviret, omfattar säkert hela detaljplanområdet och också skogar i närområdet. Tofsmesen är en god indikator för värdefull tallskog och brukar ofta användas som modellart för att illustrera svårspredda barrskogsarter som kräver god ekologiska spridningssamband, framför allt i stadsmiljöer. Arten saknas oftast helt som häckfågel i områden där spridningssamband för tall är svaga eller saknas (ArtData-banken 2022). Tofsmes är inte rödlistad men är enligt Ekologigruppen en skyddsvärd och känslig art.

Fynd av tofsmes rapporterade i Artportalen finns från Värmdö fastlandsdel ca ett 50-tal platser. Ekologigruppen bedömer att det lokala beståndets storlek på Värmdö fastlandsdel uppgår till ca 100 par. Då exploatering och med den en pågående fragmentering av större skogsområden sker så bedöms beståndet vara i viss minskning. Nationellt har populationen av tofsmes ökat på lång (20 års) sikt men den har legat stilla de senaste tio åren (BirdLife 2023).

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Totalt gjordes 13 observationer av tofsmes. Minst ett par bedöms som trolig häckning. Detaljplanområdet utgörs till största delen av lämpligt habitat för arten.

Bedömning av exploaterings påverkan

Detaljplanen påverkar tofsmesen genom att den gör anspråk på delar av ett revir (Figur 3). Detta bedöms genom försiktighetsprincipen, kunna påverka tofsmesens lokala population som därmed inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå då beståndet bedöms minska lokalt på grund pågående fragmentering av skogar Värmdö fastlandsdel orsakad av bebyggelse. Åtgärder för ekologisk kompensation kan komma att behövas för att inte påverka den lokala populationen av tofsmes negativt.

Åtgärder

- Sätt upp 10 holkar för tofsmes inom eller intill detaljplanområdet vilket motverkar borttagande av potentiella boträd.
- Genom bildandet av det blivande naturreservatet bevaras en viktig spridningsväg i Nacka-Värmdö kilen vilket kommer vara viktigt för tofsmesens population på lång sikt.
- Unga till medelålders skogar som avsätts för fri utveckling inom blivande reservat kommer på sikt att utveckla högre naturvärden genom att de skyddas och inte avverkas mer. Detta bedöms skapa högre kvalitet på livsmiljön inom 20 år i medelålders skogar och inom 50 år i den yngre skogen. Att områden med lägre kvalitet inom det blivande reservatet höjer sin kvalitet, kompenserar för förlusten av habitat med hög kvalitet inom detaljplanområdet.

Ärtsångare (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Ärtsångaren är en flyttfågel som besöker Sverige maj till september ungefär. Den häckar typiskt i öppen skogsmark med gläntor och inslag av buskage. Den trivs också i trädgårdar och parkmiljöer med alléer, häckar och bärbuskar. Ibland häckar den i ren buskmark men föredrar inslag av träd. Boet placeras i en tät buske och arten betar sig relativt diskret. Avslöjar sig vanligen genom lätet.

Ärtsångaren är rödlistad som NT – nära hotad. Senaste datan från Svensk fågeltaxering och BirdLife visar att ärtsångarens population minskat med 35% senaste 20 åren.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Tre olika observationer av ärtsångare har gjorts inom buffertzonen, på kanten till detaljplanområdet, vilket indikerar möjlig häckning. Alla har hållit till i närheten av villaträdgårdar. Arten häckar sannolikt i nära anslutning till dessa.

Bedömning av exploaterings påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, bedöms all negativ påverkan göra att detta inte är förenligt med lagen.

Detaljplanen påverkar ärtsångaren genom att den sannolikt gör anspråk på delar av artens revir (Figur 4). Detta bedöms kunna påverka ärtsångarens lokala population som därmed inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå. Åtgärder för ekologisk kompensation behövs för att inte påverka den lokala populationen.

Åtgärder

- Skapa flerskiktade kantzoner och bryn inom detaljplanområdet. Plantera inhemska och icke invasiva växer inom dessa bryn. Oxel, rönn, fågelbär och andra bärande träd och buskar är en viktig födokälla för många arter.